

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ungdomserindringer

af

Elisabeth Jerichau-Baumann.

~~~~~  
Med Forf. Portræt,  
efter et Ungdomsmaleri af hende selv.  
~~~~~

Kjøbenhavn.

Fr. Wøldikes Forlag.

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

1874.

Elisabeth Lorch

Ungdomserindringer

af

Elisabeth Jerichau-Baumann.

~~~~~  
Med Forf. Portræt,  
efter et Ungdomsmaleri af hende selv.  
~~~~~

Kjøbenhavn.

Fr. Wøldikes Forlag.

1874.

**Forfatterinden forbeholder sig Eneret til Oversættelsen
af denne Bog.**

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

Jolibord! — saaledes hedder mit Barndomshjem paa Grund af den smukke Skrænt ved Weichselen. Weichselfloden strømmer brusende forbi min Faders gamle Hus, som er omgivet af den yndigste Have. Du mægtige Strøm, jeg ligesom i Drømme fra lille Barn af hørte bruse; du, som nynnede ved min Vugge; du, som glædede mit Øje ved din Skjønhed, din Vælde; du, som rødmede ved polske Heltes Blod, og som afsplejlede det brændende Pragas Flammer; du, som saae den Landflygtige græde ved dine Bredder! — Du skummer og bruser saa vredt og bryder ved Citadellets Volde, der omslutte mit kjære Barndomshjem!

Kun det gamle, hyggelige Hus staaer tilbage, hvori jeg blev født, og seer hélt forknyt ud midt under de forandrede Omgivelser. Fæstningens Kommandant beboer nu disse Rum, hvor jeg legede som Barn, Skildvagten gaaer sin regelmæssige Gang frem og tilbage foran Huset; men tiltrods for

Kommandanten og tiltrods for hans Skildvagt, titte I frem, I kjære Erindringer! — frem fra alle Kroge titte I og hilse paa mig, I gamle Bekjendte, min Barndoms gode Legekammerater!

Jeg vil samle Eder til mine Venner ligesom Blomster, der plukkes paa Graven. Sandelig ligne ogsaa Voldene, der dække Faders kjære, gamle Have, Graven. Hvor ere I henne, I Yndlingsblomster, I Træer alle, som Faders Hænder have plantet og plejet? — I Gaarden staaer Posten endnu; den spillede Trolldmandens Rolle, naar den om Vinteren var iført sin varme Pels; de gule Halmstraa, blandede med Is og Sne, skinnede som Guld og Sølv, og vor bedste Barneleg var at tumle om i den dybe Sne og ruske i Trolldens hvide Istappeskjæg. Gaardens venste Side var min Barndoms Parnas; dér laa Træstammerne saa højt opstablede som selve Huset; dér boede Træernes Aander, og kun med Ærefrygt naaede vi Børn disse hellige Stammer. Det lød som Tordenbrag, hvergang de om Efteraaret rullede ned af Stabelen forat sauges og kløves til Vinterbrug. Dér sad jeg ofte og lyttede til Saugens underlige Melodier, snart lød det som Sang, snart lød det som Klage, medens Saugspaaner, gule og fine som det klare Guld, duftende dryssede ned i mit Skjød. Det er et eget Erindrings

Trylleri, som den Dag idag blander sig med Fyrretræets Saugspaaneduft og øver sin Magt over mig. Naar Bierne summe og gyngede i Acacietræets duftende Klaser, synes jeg at fornemme Moders kjære Stemme saaledes, som naar hun plejede at synge med os Børn under det tykstammede, duftende Acacietræ, medens Maanen tittede bag det fine Løv, og Fabrikdrengene lyttede andægtigt til vor Sang.

Min Fader var Fabrikejer, en ejegod og genial Mand, der paa Grund af førstnævnte, i hans Stilling noget upraktiske Egenskab, tiltrods for Monopolet, som han ejede, aldrig blev rig. Hans Haand som hans Hjerte var altid aaben for enhver Klage, og sine Forraad delte han med sine Arbejdere, naar disse trængte dertil. „Der er jo Brændsel nok i Gaarden og i de tætte Skove“, plejede han at sige, naar Vinteren var meget streng, medens han delte ud af sit store Brændeforraad til de Trængende. I Revolutionen især, da Faders Indtægter bleve usikre, var han til stor Hjælp for alle sine Arbejdere, der ikke bleve afskedigede som i de fleste andre Fabrikker. Baade Ondt og Godt delte han da med dem. Jeg husker, hvorledes i hin Tid mangan Gang en Oxe blev kjøbt og slagtet hos os for at fordeles blandt Fabrikfolkene, som ikke kunde faa hverken Brød eller Kjød at købe for de

usle Papirspenge, der i Revolutionstiden havde fortrængt den klingende Mynt. Endog den store Sølv- og Guldmynt blev sjelden, og Enhver, som ikke for sit Sølv vilde modtage de værdiløse Sedler i Bytte, kom i stor Forlegenhed og Nød, og derfor hørtes ofte om Vold mod Bager- og Slagterbutikker, og vore Oxers Slagtning og Uddeling var i hin Tid en stor og vigtig Begivenhed. Den blev endog af megen Betydning for os; thi det var de tro Fabrikfolk, som til sidste Mand vare rede til at forsvare vor Gaard, der laa noget afsides fra Byens Tummel, da en fanatisk Skare af Patrioter hjem-søgte Huset. Heldigviis lod den revolutionære Bande, efter at have gjennemsøgt hele Huset, sig nøje med en improviseret Frokost i Fædrelandets Navn. Jeg brød ud af det store Egetræes Skab, hvori Moder i sin Hjerteangst havde spærret os Børn inde, og saae derfra, halv skjult, halv nysgjerrig og ængstelig tillige, disse Frihedens Forkæmpere. Unge begejstrede Studenter var det, Sønner af de bedste Familier. Dejligt toge de sig ud paa Storfyrst Constantins fyrige Fuldblodshingste, som de havde ranet, efterat have overrumplet ham i Belvedére (hans Lystslot) og tvunget ham til at flygte. En Kapuciner munk, iført sin Kutte med Jakobinerhuen paa Tonsuren, med gule Snorestøvler paa de

nøgne Bén, anførte med dragen Sabel Sejerherrerne fra Belvédére.

Ja, vist var denne en broget Tid, men mindre skjøn end de brogede i Faders kjære Have. Før Revolutionen levede jeg et idyllisk Liv i vort stille Hjem. Kilden i Haven talte til mig, alle Blomsterne i Haven saae paa mig med kjærlige Øjne, og Sommerfuglene, som lokkede mig fra Blomst til Blomst og som jeg med brændende Længsel og Taarer forfulgte, vare intet Mindre i mit Sind end fortryllede Prinser fra Tusind og én Nat. Af hele den store Hovedby kjendte jeg ikke Andet end de mange Kirkespir paa Horizonten. Kun Vognenes Rullen i det Fjerne mindede om dens Nærhed.

Til mine smukkeste Barndomserindringer høre ogsaa Baadene, der hver Pintsedag, smykkede med Majløv og fulde af utallige Mennesker, snart i Rækker, snart i Kapløb, med Sang og Klang glede ned ad Weichselfloden. Dette hører til Nationalfesterne. St. Hans-Dag og Aften blev ogsaa højtideligholdt paa en særegen Maade. Om Dagen gik alle unge Piger og Børn til Weichselens Bred og betroede deres Ønskekrans, bunden af de dejligste Blomster, til de rivende Bølger; hvis Kransen blev fangen af Drengene, der, bevæbnede med lange Stokke og Kroge, fra Baadene efterstræbte Blomster-

ofret, saa gik Pigens Ønske i Opfyldelse; gik Kransen under, løstes op af Strømmen, eller ogsaa den undgik Forfølgelsen, da havde det de hemmelige Ønskers Skuffelse at betyde. Samme Dags Aften blussede Ildskær rundtomkring; Tjæretønder bleve tændte paa de mange smaa Sandholme i Weichselen, ligesom ogsaa paa alle Høje. Gadedrengene sprang jublende igjennem Ilden i overgiven Lystighed.

Den 29de November 1829 saaes ogsaa Ildskær paa Himlen, og Byens mange Taarne aftegnede sig mørkt paa den flammende Horizont. Geværssalver hørtes rundtomkring. Aldrig glemmer jeg denne Nat. Gamle Jean, vor ældste Fabrikarbejder, styrtede bleg og skjælvende ind i Stuen og skreg: „Bliv ikke forskrækket, Husbond! der er Revolution i Byen!“ I tre Dage og Nætter vare vi beredte paa at blive husvilde; thi Russerne havde trukket sig tilbage til vort Kvartér, og det hed sig, at Oprørerne vilde stikke det i Brånd forat tvinge Fjenden til at rømme dette sidste Tilflugtssted. Hvert Øjeblik ventede vi at sé Ilden blusse op i umiddelbar Nærhed; men den naadige Gud holdt sin Haand over os. Dog, hvor pludseligt var ikke al vor Ro forstyrret! Uhyggelige Indtryk opfyldte min unge Barnesjæl.

Man siger, at Børn ofte have Tilbøjelighed til Grusomhed; dette maa have været Tilfældet med mig. Jeg mindes, hvorledes jeg med Tilfredsstillelse saa en tyk Mand i russisk Uniform, en forméntligen Spion hisses op til en Lygtepæl. Linen brast — Manden var meget svær — han faldt til Jorden, og paa sine Knæ bad han for sit Liv. Der var Medlidenhed med ham blandt Mængden; da traadte en fattig Kvinde frem fra Sværmen: „Hæng ham! Hæng ham!“ raabte hun; — „han har myrdet mine to Sønner“; (disse vare faa Dage iforveien faldne i Grochow-Slaget); og den Ulykkelige blev et Fanatismens Offer. Det var en frygtelig Tid, dog er dette mig især bevidst, naar jeg saaledes overtænker det Hele. Det Overordentlige, Nye, Eventyrlige gjorde dengang især sit Krav gjældende paa Barnet, uden at jeg havde Bevidsthed om Begivenhedernes Alvor. Jeg glædede mig over den hvide og røde Nationalkokarde, som min søde Moder efter Ordre heftede paa sin egen og Børnenes Kjole. Jeg beundrede Drengene, der gik paa Gaden, bevæbnede med Pistoler og skarpe Sabler, som ved Tøjhusets Plyndring kom i mange, unyttige Hænder. Mangen en stakkels Frø har maattet undgjælde for mine patriotiske Følelser; de Stakler bleve uden Medlidenhed hængte baade ved Benene og ved Hovedet;

alt efter Gadedrengenes Exempel og fik ved deres Ophøjelse Rang og berømmelige Navne, som ingen Naturhistoriker før havde tildelt dem, og mit lille Hoved var fuldt af revolutionære Sange, som jeg endnu husker allesammen. Forgjæves forbød mine Forældre os Børn at forlade Huset. Tyendet forstod at lokke os til at følge sig forat faa noget Nyt at sé. Dejlige Hulaner, hver med sin lille røde og hvide Lansefane, droge med klingende Spil gennem Gaderne. De fulgtes af frivillige Bønderregimenter, „Kossgniery“ (Léfolk), bevæbnede med hvasse Leer, og Alle sang de Kosciuszko's Frihedssang:

Jeszere Polska niezgineta, pöki my zyiemy
Co nam obca moc wydarta, moi odbierzemy.

Ingen af os Børn anede da, hvor megen Jammer der skjultes af det glade Haab; det anede vel heller ikke Polakkerne dengang. Den hvide Ørn i det røde Felt vajede lystigt i Luften, og Frihed var Løsnet. Mænd af alle Stænder, unge og gamle, droge med i den hellige Krig, ja, selv Kvinderne glemte deres Kjøen og Forpligtelser for at følge Fanen, eller ogsaa brugte de Spaden til at kaste Volde op, og Børnehænderne syslede med Charpi.

Ved Revolutionens Begyndelse bleve Drengene bortførte af Fanatikerne for at supplere Regimen-

terne; derfor græd ogsaa min stakkels Broder modige Taarer; thi min altfor ængstelige Moder havde iført ham Pigeklæder for at beholde sin Dreng i Sikkerhed. Det var Chtopicki, den første Dictator, som fik Bugt med dette Uvæsen; dog hørte endnu Uorden og Lovløshed til Dagens Regel. Mærkeligt var det, hvilken Indflydelse der indrømmedes min Fader af hans mange Undergivne, og hvor meget Mod og Fasthed han udviste under vanskelige Forhold. Min Fader var en Tysker af Fødsel, og han vedblev under alle Omvæltninger at være Kejserens urokkelige, varme Tilhænger. Ham havde han svoret Troskabseden, og aldrig har han svigtet den, endog ved at sætte sin Frihed, sit Liv maaské paa Spil; thi jeg véd, at min Fader forbød min Fætter, en ung Mand, der skyldte ham Alt, at bruge Ukvemsord om Kejseren, hvorfor han af min Fætter blev truet med Lygtepælen. Der hørte megen Ro og Overlegenhed til at forbyde den brutale Fornærmer Huset, hvilket min Fader gjorde. Vor Herre holdt dog sin Haand over den Retfærdige. Igjennem Andre har jeg faaet at vide, hvor modig og tro min kjære Fader har været under denne Farens Tid; jeg selv blev ikke under hele Revolutionen i Warschau.

Alle Udlændinge, som kunde forlade Warschau, flygtede imidlertid, iblandt dem ogsaa min rige

Onkel. Til ham blev jeg betroet paa Flugten, og Danzig blev Rejsemaalet. Dér var min Moder født, hendes Søstre levede der endnu; hos en af dem, min Gudmoder, skulde jeg forblive. At jeg saaledes, maaské for evigt, skiltes fra Hjemmet, fra Forældre og Søkende, anede jeg ikke. Lykkelige Barndomstid, der midt i Sorg og Savn endog er modtagelig for Glæden fra Lyssiden! Jeg glædede mig over min nye Vinterpels, over de flunkende nye, røde Støvler, — den Dag idag bliver jeg endnu fornøjet ved at faa nyt Skotøj paa — jeg glædede mig over det klare Maaneskin, da Postillonen en dejlig Vinteraften blæste, saa det skingrede gjennem den klare Luft, Stjernerne tindrede, og Maanen løb bestandig med Vognen som en tro Ledsager. Afskeden fra mine elskede Forældre var glemmt. Tidligt om Morgenen kom vi til den preussiske Grænse. Hvor mange nye og forunderlige Ting var der ikke at sé for den lille Flygtning! Jeg forbausedes især over den preussiske Ørn, som jo var malet sort, medens den polske Ørn var hvid; ogsaa at Bommen paa den preussiske Grænse var malet sort og hvid, forundredes jeg over, da dog Bomme, Vejvisere etc. i Polen vare malede røde og hvide. Endelig løb der kun sorte Grise omkring paa preussisk Grund; jeg havde derimod i Polen kun

sét Grise, der vare mistænkelig hvide; da jeg tillige paa engang erindrede, hvorledes alle vi Børn vare blevne sort klædte, saa drog jeg den Slutning, at naar Ørnen, Bommen og Grisene i Preussen vare sorte, saa maatte der være almindelig Landesorg, og da jeg for Alvor spurgte Toldofficeren, der strengt forlangte Pas etc., om Landets Konge var død, kom denne ud af Fatning og ved den komiske Forespørgsel i saa godt Humør, at vi under almindelig Latter slap fra en pinlig Visitation.

I Danzig blev jeg betroet til min gamle Moster, en aldrende, ugift, svagelig og meget alvorlig Dame, som forresten overlod mig meget til mig selv, efter længe forgjæves at have formanet mig. Saaledes kunde jeg, da vi om Sommeren boede i Zoppot, et Badested ved Østersøen, uforstyrret ifølge Vane og Tilbøjelighed overlade mig til Samkvemmet med Naturen, som jeg med forhøjet Inderlighed sluttede mig til, jo mere jeg savnede moderlig Omhu og Kjærlighed. Naar jeg saaledes løb omkap med Storken i Engen, jagende efter Sommerfugle og Blomster, syntes jeg at være i vort kjære Passy, et Gods, 4 Mile fra Warschau, hvor vi hvert Aar tilbragte nogle Uger om Sommeren. Det var første Gang, at jeg maatte savne mit kjære Sommeropholdssted. Hvert Aar havde jeg hjulpet Bønderne at

binde deres Neg, og ved Høstgildet, naar de sang „Krakowiaku“, fik ogsaa jeg min Dél af den Hyldest, som ved slige Leiligheder i Bøndernes improviserede Sange bliver bragt Herskabet og dets Gjæster.

Storken spankulerede rigtignok paa sine lange røde Bén, ganske som i Passy; de kjære Forglemigejer hilsende mig med deres utallige blaa Øjne; men intet kjærligt Øie vaagede over mig, ingen elsket Stemme kaldte paa mig, Ingen bekymrede sig om det vilde Barn, som om Morgenens gik bort med Savnet, der var vaagnet i Hjertet, og med sit tørre Brød i Lommen, og ofte ikke kom hjem før ved Maaneskin. „Hun er vist igjen hos Gottels forvildede Piger eller hos andre Bekjendte“, sagde den gode Tante, naar jeg blev altfor længe borte; og imedens kunde jeg ofte ligge ganske alene ved Havets Bred. Dér samlede jeg mine Skatte, Rav og Muslinger, og dannede forunderlige Bygninger og Zirater deraf, eller jeg tegnede med Fingeren underlige Figurer i det hvide, fine Sand, som Bølgen og Vinden udslettede igjen. Ud, langt ud over Havet, dér, hvor dets uendelige Blaa blander sig med Himlens vidtudstrakte Horizontlinie, søgte jeg med ufravendt Blik, lyttende til Vindens Brag, til Bølgernes Rullen, som snart rislede sagte, snart

brusede vildt. Dér, hvor Bølgen smelter sammen med Himlens Skyer, dér saae jeg som i Drømme dem, jeg elskede højest, dér levede jeg mit Barnheds Længselsliv, misforstaaet af Alle. Jeg har ofte tænkt over, at disse Naturforhold, som øvede deres Magt over mig i hin Tid, have givet Spiren til min kunstneriske Begavelse den rigeste Næring, mig ganske ubevidst. Jeg modtog Indtrykkene umiddelbart og fuldt. Jeg stod i den største Opposition til Tvang og Form, og min Tantes heterogéne Natur fremkaldte hos mig Ønsket om at kunne vise min Foragt for det Sømmelige. Blandt Andet husker jeg, at det morede mig at vække Opsigt ved at skjørte min Kjole op og gaa ved Lavvande ud i Havet, for dér at opsamle de matte Rødspætter, som Fiskerne, der vare komne hjem med rig Fangst, kastede ud fra deres Baade i Vandet. Efter at have trukket dem paa en Vidie, bar jeg, ligesom Fiskerne, hele Knippet paa min Skulder igjennem Byen. Var det revolutionære Barnetanker, var det den umodne Genialitet, som fremkaldte disse Udskejelser? — Nok er det, at Tante blev for Alvor vred, og, jeg tilstaaer det gjerne, med Rette.

Vinteren tilbragte vi i det gamle Danzig. Dér lagde Skolelivet lidt Baand paa mig; men for sént og forpustet kom jeg altid til Skolen; dog

kunde Ingen sin Lektie bedre end jeg, ogsaa tegnede jeg bedst af alle Skolepigerne; jeg mindes Tegnningerne saa godt endnu; — der var en smuk Blomsterkrans, en „dejlig ung Ridder“ med Hjelm paa, og en Post. — Søndagen tilbragte jeg i min rige Onkel S.'s Hus. Han var en af Byens Patriciere, en Søn af Senator S., som havde havt 13 store Skibe i Søen; men under Napoleons Krige mistede han de 9 paa én Sommer. Det gamle Hus i Hundegasse vidnede endnu om Familiens tidligere Magt og store Rigdom. Derom brød jeg mig kun Lidet, hvorimod jeg holdt af at klatre omkap med mine 5 Fætttere op ad det 7 Etages Trappegelænder eller at lade mig glide ned derad. Dette Hus var et af de ældste i Danzig med fremspringende Tillie og spids Gavl til Gaden. Et mægtigt Kastanietræ, saa gammelt som Huset selv, stod foran Bislaget (Beischlag), og under dets Skygge sad vi saa ofte paa Stenbænkene. De store, blanke Messingknapper paa den kunstigt udskaarne Egetræsdør, de morsomme, udskaarne Vindueskarme, Trappegelænderne og Panélværket, alt Dette sysselsatte især min Fantasi. Der fortæltes ogsaa om Spøgelser i Husets højeste Tagkammer, hvor den ældste Fætters hvide Duer vare; derfra kunde man sé ud over alle Byens Gavle, og de høje

Taarne, Volde og ældgamle Porte dannede et interessant Panorama.

En eneste Gang voldte jeg min gode Moster megen Uro ved en temmelig emanciperet Spadseretur. Det var kort efter vor Ankomst til Danzig. Foraaaret begyndte, Smaaknopperne tittede frem alle vegne, et fint, lysegrønt, gjennemsigtigt Foraarsløv var spredt over alle Træer og Buske, Violer hilsende venligt fra det svulmende Græs paa Volde og i Grøfter, Fuglene hoppede kvidrende fra Kvist til Kvist. Moster havde tilladt mig at gaa ud at spadserere med en ung Ven udenfor Porten for at plukke Violer, og Haand i Haand gik vi Børn fra Blomst til Blomst, hele Tiden ved Weichselens Bred. Dengang havde jeg endnu aldrig sét Havet, og jeg længtes derefter. Fyret lod til at være ganske i Nærheden, Fyren, som jeg holdt i Haanden, forsikrede det Samme, og Begge, lige lidt forknytte, fulgte vi Weichselens mange Krumninger, indtil vi endelig naaede det længselsfuldt forventede, umaadelige, blaa Hav. Hvor dejligt var dette dog at skue med alle de stolte Skibe for fulde Sejl, med alle de tusinde, skummende Bølger, der dansende forfulgte hverandre, indtil de skvulpende naaede den hvide Strand, badende vore trætte Fødder. — En Silber-groschen, 4 Skilling dansk omtrent, var min Kom-

pagnons Rigdom, min Skat bestod i Rav og Muslinger. Min lille Ven trakterede, og aldrig blev vel et saa tarveligt Gilde holdt med gladere Sind og under mere usædvanlige Forhold. Dér, hvor de kunstigt opdæmmede Kampestén danne det yderste Værn mod det brusende Hav, og hvor Bølgerne brænde og skumme vildest, dér sad vi to Børn muttersene, hver med sit tørre Brød i Haanden og sjæleglade, vi sad dér, indtil Stjernerne tindrede og Maanen lyste fra den natlige Himmel, og dens klare Lys vuggede sig paa Bølgerne. Ganske udmattede kom vi midt paa Natten til vort Hjem, hvor Onkel modtog min Kammerat med et Ørefigen, medens jeg slap med Skjænd; men sjæleglade vare vi alligevel. Siden denne Tid har jeg alletider følt Længsel efter Havet. Henry (saaledes héd min Kammerat), som Havet lokkede, ligesom det lokkede mig, hviler nu alt i mange Aar under dets kølige Bølger; han druknede som Styrmand paa en Rejse til Amerika.

Da jeg Aaret efter om Sommeren igjen kom til Zoppot, var jeg paa tolvte Aar, en temmelig opløben Pige. Ingen kunde lide mig, jeg var vild, støjendè og paatrængende, den største Modsætning til min Søster, der, kun 1½ Aar ældre end jeg, var en harmonisk og yndig, ung Pige. Ligesom Naturen ved Jævn døgnstid kæmper og stormer ved Overgangen

fra den ene til den anden Aarstid, saaledes stormede det ogsaa i mit Indre paa denne Tid, da jeg ikke tilhørte Barndomsalderen og heller ikke kunde henregnes til de Voxnes Tal. Jeg var netop i hin uheldige Periode, hvor den barnlige Ynde viger for det kejtede, amfibieagtige Væsen, som betegner Smaapiger mellem 12 og 15 Aar, naar Bevægelserne blive stive, naar Forfængeligheden og Bevidstheden vaagne og Umiddelbarhed bærer Præg af Uopdragenhed. Saaledes lavede jeg f. Ex. Græs-bænke i en fremmed Have og pyntede dem med Navnetræk, dannede af Ejerens bedste Roser. Dette skete til min Søsters Fødselsdag, eftersom min Fader plejede at gjøre ligesaa (NB. i vor egen Have). Glad over mit Værk kaldte jeg Ejeren til, som var godmodig nok til at sige: „Das ist sehr hübsch gemacht, liebes Kind, aber Sie hätten doch mich zuvor um Erlaubnisz fragen zollen“.

Sommeren 1831 gik imidlertid til Ende, Russerne havde endelig indtaget det heltmodigt forsvarede Warschau, og min kjære Moder kom til Zoppot for at hente mig og min ældre Søster, som med en anden Familie alt tidligere var kommen til Danzig. Hin Sommer var der mange Fremmede i Zoppot. I Badesalonen blev der danset hver Søndag, og min Søster, knap 14 Aar gammel, var

Alles Yndling. Hvor var hun dog yndig, den kjære, smukke Søster! Jeg kunde ofte aldeles fortabe mig i at se paa hendes ranke, dejlige Skikkelse og i hendes mildtstraalende blaa Øjne. Hun var ogsaa den mest yndede Baldame. Jeg havde Lov at se til, naar der dansedes. Her begynder for mig Længsel af en ganske anden Slags end den, som opfyldte mit Hjerte Aaret iforveien, da jeg laa ved Havets Bred og tegnede med Fingeren i det hvide Sand. Forfængeligheden var vaagnet hos mig Stakkel, Længselen efter at behage gjorde mig ulykkelig og dobbelt uelskværdig. Jeg havde, som sagt, Lov at se til, medens min Søster dansede. I Førstningen morede det mig med Øjnene at følge Dansens Hvirvel, men snart fik Fødderne Lyst til at overtage Øjnenes Rolle, og naar vor Nationaldans, den henrivende Mazurka, blev spillet, saa syntes jeg, det var, som Tonerne kaldte paa mig, som Dansen med Magt trak mig hen i sin Tryllekreds. At danse, danse! Kun en eneste Svingom! — Men ingen Kavalér havde jeg. Jeg satte mig ved Siden af min Søster, maaské dette kunde hjælpe; men Kavalérerne, som fik Afslag af hende, gik mig forbi for at engagere modnere Baldamer; Ingen ænsede det længselsfulde Barn med de tynde Arme, de lange Hænder og Fødder, hvis eneste Ønske var at

danse. Og jeg gik ud i Haven og græd bitterligt. Det var, som om hele Verden havde forurettet mig, jeg var vred paa alle Dansende, endog paa min smukke Søster. Roserne blomstredø dejligt i Haven, af dem flettede jeg en Krans i mit Haar, og saaledes pyntet satte jeg mig igjen ved Siden af min Søster, og saa bønligt saa' jeg paa alle Balkavalé-
 rerne. Endelig kom der en pukkelrygget, rødhaaret Herre (jeg husker endnu hans Navn), En, som jeg ellers altid havde gjort Nar ad, og han engagerede mig. Var det nu Rosenkransen eller de bønlige Blikke, som havde vundet hans Yndest? — Nok var det, vi To dansede sammen, og af alle Herrer syntes jeg nu, at han var den Smukkeste, og af hele Selskabet var jeg den Lykkeligste. Dette Bal fandt Sted, kort forinden Moder rejste hjem med os til mit Fædreland.

Da vi kom til den polske Grænse, savnede jeg strax de smukke, røde og hvide Farver paa Bomme og Vejvisere, som ellers vidnede om, at vi vare komne paa polsk Grund; ogsaa den røde Ørn havde skiftet Farve, den var bleven sort, og det andet Hoved, som den havde tillagt sig, klædte den heller ikke godt. Sortskjægedede Kosakker paa de lette, rappe Heste med lange Lanser og Kautschu (en lille Knut) ved Siden bevogtede Grænsen. Strengt

og nøjagtigt bleve alle vore Gjemmer gjennemsøgte. Det varede meget længe, inden vi bleve klare. Imidlertid drog der mange, blege Mænd forbi, et hélt Tog Soldater, dog uden Geværer, men iførte lasede Hulantrøjer og stirrende mod Jorden. Mangan En knyttede Hænderne sammen i magtesløs Vrede, Mange vare Krøblinge, hist havde En Armene i Bind, her støttede en Anden sig til en Krykke. Grædende Kvinder med Bylter og med Børn paa Armen fulgte med og sluttede dette sørgelige Tog. Det var Polens Frihed, de begræd, det var Friheden, som skilte dem fra Fædrelandet, Friheden, som viede dem til Landflygtighed. Ved Grænse-skjellet sagde de dette Fædreland Farvel, Nogle toge med en Haandfuld af denne Jord, som de havde kæmpet for, som de havde vædet med Blod og Taarer, og hvor de nu lode Børn og Frænder tilbage, det Kjæreste i Verden, for aldrig at gjensé dem mere!

Min unge Sjæl anede Betydningen af disse Mænds Smerte, og aldrig nogensinde før havde jeg været mere tavs og bedrøvet, end ved at kjøre videre, ved at kjøre hjem. Men næste Aften vare alle disse Indtryk atter glemte; jeg kjørte jo nu igjennem vor egen, store Port, forbi de opstablede Træstammer, og Posten stod der endnu som før.

Vognen holdt, Fader omfavnede sin Hustru og kjælede for os Børn, og alle de gode Fabrikfolk hilsede og nejede. Med Blomster og brogede Lamper havde Fader smykket hele Huset; vi følte saa inderligt den Glæde at være samlede paany i det kjære, hyggelige Hjem; men denne Glæde skulde kun være af kort Varighed. Træerne, Blomsterne. som Fader havde plantet, Kilden, de smaa Veje med Grus, blandt hvilke jeg som Barn søgte og fandt saa mange Glimmerstene, ere nu begravede af Citadellets Volde, som beherske Byen og Floden.

Jeg husker den Dag idag, hvorledes de russiske Soldater under ensformig, melankolsk Sang kastede Voldene over vor blomstrende Have, hvorledes disse voxede højerø og højere, skjulende de kjære Barndoms minder som i en Grav. Det var, som om Weichselfloden svulmede i magtesløs Vrede ved Voldenes Fod. Ak, mange Taarer bleve udgrædte ved denne minderige Grav!

Kommandanten boer nu der, hvor min Vugge stod, hvor jeg legede med mine kjære Søskende, hvor jeg siden saa' lille Jean og Marie, mine Tvilling-søskende, ligge i Kisten, omgivne af brogede Blomsterkranse. Vi flyttede til den modsatte Side af Byen, saa langt som muligt fra Citadellets Volde; men vore Tanker spøgede der omkring og stormede Palli-

saderne, minérede Voldene og flyttede Murene, hvilket Polakkerne helst vilde have gjort. Dog staaer Citadellet endnu. Det tilhører den mægtige Kejser. Mine ere alle de kjære Erindringer, som aldrig udslettes.

Vort nye Hus og vore nye Forhold.

Det var ved Byens anden Yderkant, ved den store Promenade, at det store Hus stod, som min Fader havde kjøbt, da vi fraflyttede det kjære Barn-domshjem. En dejlig Have fik vi her paany; Fader kunde jo ikke leve den foruden; kun var den noget mindre end den gamle, men alle de kjære Træer fra Jolibord, som kunde flyttes, iblandt hvilke 16 Rosenbuske, de dejligste Centifolier og Maidblush'er, hvoraf den største var 16 Aar gammel, bleve omplantede i vor nye Have. Disse Rosenbuske vare ikke som andre Rosenbuske, disse 16 havde deres egen Historie, som jeg vil røbe, skjønt det egentlig er en Hjerte— en Kjærlighedshistorie. Dengang min Moder nemlig blev gift med Fader, skjænkede han hende til hendes Fødselsdag, den 2den April, en dejligt blomstrende Centifoliebusk og sagde: „Hanne! jeg lover Dig en blomstrende Rosenbusk for hvert Aar, jeg lever lykkelig med Dig.“ Da min kjære Moder

døde, blomstrede 35 Kjærlighedsbuske i Haven, de blussende Roser hævede den dejlige Duft mod Himlen som et Takoffer for al den Lykke, de bevidnede. Men dengang da vi flyttede ind i det store, nye Hus, da var der 16 Rosenbuske i Haven, og min ældste Søster havde næppe fyldt sit 15de Aar.

Ingen Weichselflod strømmede forbi vor nye Have, men istedetfor strømmede daglig en bølgende Mængde af brogede Herrer og straalende Officerer forbi vore Vinduer og vor Have. Etsteds var Havemuren afbrudt af et Jerngitter, halvt skjult af Convolvulus og Nasturcium. Vort kjæreste Tidsfordriv var at vande Blomsterbedene; men lidt efter lidt fandt vi mere Behag i at sé paa den brogede Pynt udenfor end at bryde os om Blomsternes Pragt i Haven. Snart mærkede Smaapigerne, som vandede Blomsterne foran Gitteret, at dette var ligesaa godt skikket til Indkig som til Udkig, og Blomsterne foran dette bleve desværre bedst plejede. Især var det de klirrende Sabler, som havde Tiltrækningskraft for mig; thi jeg maa tilstaa, at min Søster var meget fornuftigere end jeg.

Min Moder skrantede i denne Tid meget og fik tilsidst en betænkelig Leversygdom, som Følge af Tvillingernes Død, hvad jeg tidligere har antydet. Lægerne raadete hende til at bruge Carls-

bader-Vand, og da dette kun kan bruges ved Kilden selv, saa var Rejsen derhen uundgaaelig. Min ældre Søster og jeg bleve samtidigt bragte i det første Pensionat hos Madame Wilizguska, hvor jeg virkelig gjennemgik en meget slem Tid. Jeg var hele Klassens Syndebuk, og jeg blev prydet med allehaande Hovedtøjer som Æselsøren for Uopmærksomhed, eller Straakransen for Uorden, eller en rød Papirstunge for at have talt i Utide. Gud véd, om jeg eller Skolen vilde have været værst faren, hvis jeg var forbleven der længe. Til Lykke kom Moder helbredet hjem fra Badet, og jeg kom ud af Pensionen. Det blev nu besluttet, at vi skulde have en Huslærer, især for at vejlede min Broder, som fra sin tidlige Barndom ytrede saamegen Frihedssans, at Moder var altfor bange for at lade ham besøge nogen polsk Skole, hvor hans Patriotisme kunde have foraarsaget alvorlige Følger. Angsten var maaské overdreven, men undskyldelig i hine Tider, hvor desværre mange, haabefulde Ynglinge for patriotiske Smaaforseelsers Skyld vansmægtede i Citadellets Kassematter. Nu er vor Huslærer en værdig Provst i en af Schlesiens største Byer. Da han endnu var Kandidat og blandt Andet skulde styre mig, gav jeg ham Meget at bestille; dog kunde jeg vikle ham om mine Fingre, saa meget holdt han af den Ustyrilige. Jeg lærte kun Det, som

morede mig, hvilket ogsaa faldt mig meget let; især var det Sprog, Historie, Naturhistorie, Geografi og Skjønsskrivning, som interesserede mig; Regning og Kemi kunde jeg derimod ikke komme ud af, og Botanik var mig imod, fordi Blomsterne, disse mine Yndlinge, skulde ødelægges for at klassificeres; jeg vilde helst glæde mig over Blomsten, hvad kom det saa mig ved, hvilket System, Klasse etc. den tilhørte! Religion holdt jeg ikke af, det vil sige: Kandidatens Religion, der var lidt vel tør og uforstaaelig for mig; jeg forstod bedre, hvad Moder havde fortalt os Børn om den kjære Gud. Men især var det Mythologien, Odysseen og Hexeprocesserne, som jeg hemmeligt syslede med under Paaskud af at ordne Bedstefaders efterladte Bibliothek, som var min kristelige Religions ypperste Modstander. Der vrimlede i min Hjerne, uden at Nogen anede det, et broget Selskab af græske Guder, Helte, Kykloper og Hexe. Mine Tanker og mit Sind var i hin Tid et Kaos. Ilde lidt var jeg af de Fleste af mine Jevnaldrende og af de Ældre, endog af Tyendet, og Irettesættelser fik jeg fra alle Sider.

Om min Konfirmation vilde jeg helst tie; thi med Skam tænker jeg tilbage paa, hvorledes Forfængeligheden saa ganske omtaagede mit Sind, at jeg mere tænkte paa min Silkekjole, den første,

som jeg ved denne Lejlighed fik, og paa, at jeg bedst bestod Prøven i Kirken, end paa Løftets Højtidelighed. Under hele Konfirmationsundervisningen udmærkede jeg mig ved at være den Flinkeste til at svare og den mest Overgivne af alle Konfirmanderne. Præsten lærte Polsk, og derpaa gjentog han Undervisningen paa Tysk, da Menigheden bestod af Polakker og Tyskere. Jeg var meget opmærksom, medens Præsten lærte første Gang; men ved Gjentakelsen af vore Lektier forstyrrede jeg mine Medkonfirmander saa meget, især ved at tegne Karikaturer paa mine Religionsbøger, som jeg hemmeligt lod circulere rundt, at Præsten straffede mig alvorligt ved at flytte mig fra den første til den tredie Plads og ved tilsidst at lade mig og alle Skyldige vende Ryggen til de unge Herrer Medkonfirmander, som sad lige overfor os. Hvor mange Gange fandt jeg ikke i min Bordskuffe saftige Æbler og Pærer, som hine unge Herrer havde lagt deri; — til Tak fik de rigtignok Skallerne tilbage. Det var ikke rigtigt, at Drengene og Piger i Fællesskab gik til Præsten; mange, forfængelige Tanker kunde derved let have faaet Næring. Jeg husker, hvorledes en ung Konfirmand kastede sin Kappe over en Vandpyt og sagde til mig: „Din Fod skal ej blive vaad, min Dronning Elisabeth!“ og jeg traadte

overgivet paa den kjønne Kappe uden engang at takke den moderne Raleigh. Jeg var for meget Barn endnu, umoden, skjønt voxen, og dog havde Forfængeligheden alt slaaet dybe Rødder i mig. Jeg kan slet ikke mindes mit Ydre i denne Tid, men kun, at jeg kneb mine Kinder for at være rødmusset, naar jeg hørte, at Fremmede kom. Med nogle Ord vil jeg endnu omtale vort nye Hjem; thi jeg troer for vist, at vore Omgivelser som oftest øve en os ubekjendt Indflydelse paa os. De blive som Stemme-gafflen for Tonerne.— Store Spejle i forgyldte Rammer, Lysekroner og blanke Gulve gjentog, hvad Forældrene ytrede: „Mit den Wölfen muß man heulen“! thi Bankier T, Doctor W, Præsident L og Andre blandt vore Venner havde deres Huse endnu langt smukkere indrettet end vi. Istedetfor de bekvemme, gamle Møbler fra Jolibord, istedetfor det morsomme, blomstrende, gammeldags Betræk fik vi et moderne Mahognimøblement med blanke og glatte Hestehaarsæder, hvorpaa man ikke engang kunde sidde bekvemt, idetmindste gled jeg altid ned ad de vippende, sortglinsende Stolesæder. Istedetfor det gamle Klavér fik vi et dejligt Flygel, og dette syntes jeg om fremfor noget Andet i Huset. Jeg havde en særdeles smuk Stemme og meget Anlæg samt stor Lyst til at synge; men jeg tænkte for meget paa,

at de Forbigaaende ogsaa skulde have Godt af min Stemme, som blev udviklet ved en grundig Vejledning. Især naar Sablerne klirrede udenfor paa Sténbroen, forhøjede jeg min Stemme til Fortissimo og glemte, at al den Ynde, som kan fremkaldes ved Piano, og at meget mere Skjønt endnu gik tabt under slige, forcerede Sangøvelser. Jeg blev haardt straffet for al denne Forfængelighed, og i min tidlige Ungdom har jeg maattet lære svære Skuffelser at kjende; dog vil jeg ikke her foregribe mine Erindringer.

Skjønt vi vare konfirmerede, var vor Opdragelse dog endnu ikke fuldendt, og derfor besluttede min stakkels Moder, som i Berlin maatte underkaste sig en meget smertelig Operation, at min Broder, som imidlertid havde mistet sin Huslærer, skulde besøge Skolerne i Preussens Hovedstad, medens vi to ældste Døtre fik Lejlighed til dér at nyde Undervisning af de første Lærere i Sang og fremmede Sprog. I Løbet af det Aar, som vi tilbragte i Berlin, tilegnede jeg mig det franske Sprog til Fuldkommenhed, og jeg udviklede min Stemme meget smukt, hvilket siden i Livet har skaffet mig stor Glæde og har givet mig megen Lethed til at bevæge mig i Selskabet. Dresden og det sachsiske Schweitz, disse Konstens og Naturens Skjønheder, saa' jeg i Flugten

paa vor Hjemrejse til Warschau, hvor jeg hilstes i vor Bekjendtskabskreds som en beleven, ung Dame. Jeg sang meget i store Koncerter, som ofte gives dér til Bedste for de Fattige, og jeg blev udmærket af flere, unge Mænd i vor Kreds. Megen Primitivitet, Friskhed og Kjækhed i mit Væsen i Modsætning til den overdrevne Sentimentalitet, der i de fleste tysk-polske Kredse var fremherskende, var vistnok betegnende for mig. Tydeligt erindrer jeg, hvorledes jeg havde Mod til at forkaste et sentimentalt Digterværk „Das Bild“ af Houwald, til stor Forargelse for vort smægtende, forgrædte Selskab, som læste dette Stykke med fordélte Roller. — Kort efter vor Hjemkomst blev min ældste Søster gift med en rig og smuk Bankier fra Ukraine; hans Fader var fra Danzig, og i Zoppot, hvor han var i Besøg samtidigt med os, havde han allerede udmærket min Søster, som uden at tilstaa sig det selv holdt af ham i Stilhed. Derfor var denne Forlovelse en glædelig Begivenhed, saa meget end flere af vore Bekjendte i Polen gjorde sig Umage for at kaste Mistanke paa min tilkommende Svogers Karakter. Han var umaadelig rig. Min Søster fik af sin Forlovede efter polsk Skik og Brug Shawler, Zobelskind og Diamanter i Brudegave og blev viet i hvid Atlaskes Kjole. Det var et glimrende Bryllup,

og Alle vare saa sjæleglade. Taarerne paa hendes glædestraalende, smukke Ansigt, da hun for sidste Gang kyssede Fader og Moder og os Alle, lignede snarere Duggens Perler paa den nys udsprungne Rose, der rødmende udfolder de duftende Blade, end Sorgens Bebudere. Med Smil om Munden fulgte hun med ham, som skulde værne om hendes Lykke, Postillonens blæste en lystig Vise, og afsted kjørte de utaalmodige fire Heste. Og dette var at gifte sig! tænkte jeg dengang. Nogle Aar senere kom hun tilbage til sit kjærlige Hjem, den kjære, unge Søster; men bleg var hun og mat, en knækket Lillie, ind i hvis rene Kalk en Orm havde sneget sig. Hendes største Sorg var dog den, at Hjertet ikke kunde skille sig fra ham, som havde forraadt hende; aldrig vilde hun have forladt ham, hvis ikke min Moder havde formaaet hende til at skille sig fra den Mand, der kun havde brugt sine udmærkede Gaver til at bedrage en kysk, from og elskende Hustru. Alle Kostbarhederne, Diamanter, Shawler og Zobelskind lod hun tilbage hos den smukke, troløse Mand, ligesom den Skibbrudne, der holder fast ved en Planke uden at søge at redde Andet end Livet. Sine to smaa, yndige Børn havde hun ogsaa frelst ved at tage dem med sig. Det ene døde Aaret efter, det andet blev hendes Trøst og

Glæde. Hvor lidt kjendte jeg dog dengang til Livet! Let og glad som en Sommerfugl flagrede jeg omkring Lyset, der løkkede og blendede mig.

Med min kjære Søsters Bortrejse fra Hjemmet begynder et nyt Livsafsnit for mig. Den smukke Søster, som ved alle Lejligheder blev mig foretrukket, havde forladt vor Kreds, og nu blev jeg udmærket fremfor alle mine Jevnaldrende, og min Forfængelighed fik rig Næring derved. Naar jeg kalder tilbage i Tanken, hvorledes jeg glædede mig ved at vække Opsigt ved mit Toilette saavel som ved mine smaa Talenter, hvorledes jeg havde en hemmelig Attraa efter Alt, som var eventyrligt, naar jeg i Henshold hertil husker paa den brogede Kreds, der tjente vort Selskabsliv til Baggrund, saa takker jeg næst Guds Naade kun det mig beskyttende, kjærlige Hjem, den strenge Moralitet, der var en Basis for vort Familieforhold, min Moders kjærlige Omhu og min herpaa byggede Tiltro til hende, for min Frelse; thi bestemt er det, at de Gaver og Tendenser, der, udviklede, betegne mig som Kunstnerinde, vilde have ført mig til Elendighed, havde Guds og Moders Øje ikke vaaget over det forunderlige Barn, og vist er det, at jeg længe var Barn, meget længere, end Mangen skulde tro det.

Næppe var jeg 17 Aar gammel, førend jeg havde 2 Friere med klingende Sabler, med straalende Husaruniformer og sorte Moustacher. Den Første fik Afsked; han var saa taktløs at skrive en uorthografisk Kjærlighedserklæring paa rosenrødt, duftende Papir, som af mig strax blev bragt til min Moder, skjøndt jeg ganske godt kunde lide at have faaet denne hemmelige Billet doux, som dog af min kjære Moder blev meget ilde sét. Alligevel lod hun den unge Helt indbyde til at komme. Saa tydeligt husker jeg ham i hans Gallauniform, indsvøbt i den folderige Rytterkappe, hvorledes han noget perplex — han ventede maaské et hemmeligt Møde — blev ført af en Tjener i Livrée op ad den oplyste Hovedtrappe og ind i min Moders Kabinet, hvor han modtoges med en velfortjent Lektie og slukøret gik ned ad Bagtrappen. Alt Dette saa' jeg igjennem Nøglehullet og burde være bleven klogere; men min næste Friers værdige Adfærd, hans Alvor og hans Taarer, da der blev gjort ham Vanskeligheder fra mine Forældres Side, talte hans Sag. Jeg maa jo tilstaa, at Epauletterne og den mægtige Sabels Klirren øvede en vis, uimodstaaelig Magt over mig. Mine Forældre tillode ham oftere at besøge vort Hus, og jeg blev almindelig betragtet som forlovet med denne Officeer, skjøndt der intet fortroligt

Forhold existerede mellem ham og mig, thi førend det vigtige Ja blev udtalt, forlangte mine Forældre, at Hr. v. P., da denne var af høj Adel, skulde bringe os sin Faders skriftlige Samtykke til vort Giftermaal, og han rejste, 14 Dage efter at han havde friet til mig, til sin Fader, som var Guvernør i Kieff, i den Hensigt personlig at imødegaa enhver mulig Vanskelighed for vor Forbindelse. Imidlertid tænkte jeg lige saa meget paa Brudegaverne, paa de kostbare Shawler, Brillanter o. s. v., som paa min tilkommende Brudgom. Maaské jeg sammenblandede Begreberne af tilkommende Lykke og af de skjønne Gaver. En kort Tid efter v. P.'s Afrejse fik jeg hans Faders Brev, forsegleet med Familievaabnet, som var omgivet af 18 Ordener, og hilsedes deri af min Svigerfader som kjærkommen Datter.

Men Guds Veje ere uransagelige, og hans kjærlige Haand beskyttede mig svage, forfængelige Menneske; thi faa Dage efter at Svigerfaderens Samtykke var kommet os i Hænde, modtog jeg et andet Brev fra Kieff, og jeg, som kun med Møje kunde stove mig frem i det russiske Sprog, fik næppe sét min Faders Navn paa Brevets Adresse, førend jeg aabnede og læste det. Først ved Slutningen mærkede jeg, at Brevet ikke var til os, men handlede om os — om mig, at v. P. deri var betegnet som

et slet, underfundigt Menneske, som en Bedrager, og at hans Fader aldrig havde skrevet hint omtalte Brev til mig. Saaledes blev jeg frelst fra 'at blive gift med et nederdrægtigt Menneske, der, hidlokket af det overdrevne Rygte om Faders Rigdomme, af Svigerfaderens pekuniære Forhold vilde høste Fordel for sine lave Formaal; thi 3 Maaneder senere, inden hvilken Tid jeg ellers sandsynligt var bleven gift med v. P., indløb forskjellige betydelige Vexler, paa Heste, Vogne, Kaschemir, Juvéler, m. M., som min Fader skulde have indløst. Benyttende sig af Rygtet om sin Forlovelse med mig havde Bedrageren kjøbt alle disse Kostharheder til sin Maitresse, en berygtet Person, med hvem han flygtede fra Warschau, kort efter at Sandheden var bleven opdaget. Faa Aar herefter blev han efter Forlydende paa Grund af Infami kasseret af den russiske Krigsret.

Det var en frygtelig Tid for mig at gjensé denne Mand efter hans Hjemkomst fra Kieff. Da mine Forældre med Grund kunde antage, at hint Brev fra Kieff, som jeg tilfældigvis læste, kunde have været en Mystification, idet Giftermaalet mellem en Borgerlig og en russisk Officér var en meget forhadt Ting i Polen saa kort efter Krigsaarene, maatte der tilvejebringes endnu yderligere Be-

viser for den frygtelige Løgn fra nogle Venner, som vi havde i Kieff, og derfor maatte jeg, saa ung jeg end var, ved v. P.'s Hjemkomst, da han forlangte at betragtes som min Brudgom, forstille mig og taale hans Nærhed, hans Taarer og hans Bøn om ikke at være saa kold imod ham. Her maa jeg prise Skikkene i Polen, der ikke tillade Forlovede noget fortroligt Forhold; derved er jeg nu befriet for uhyggelige Erindringer. Endelig slog min Befrielsestime, da mine Forældre med fuld Overbevisning om v. P.'s Slethed forbød ham Huset, og han med Skam og Skjændsel maatte trække sig tilbage. Dog bleve vi endnu ikke fri for ham. Hemmeligt sendte han mig Breve ved at bestikke Tjenestefolkene, og i disse Breve svór han og bad for sig, ja, anklagede mine Forældre for den største Grusomhed og vilde overtale mig til at flygte med sig. Han ventede paa mig i Storm og Snefog, klagede under mit Vindue og truede med at ville berøve sig Livet eller bruge Vold imod mine Forældre og mig. Da alle hans Forsøg bleve frugtesløse, bad han min Moder om en sidste Samtale, som blev ham bevilget. Dog var Moder saa klog at anmode en trofast Ven om, skjult i Sideværelset, at være Vidne til denne Samtale.

Efter en gjentagen Anmodning om at tages til

Naade igjen, som paa det Bestemtteste blev afslaaet, indledede v. P. en politisk Samtale, hvori han søgte at udfritte min Moder og forlede hende til at udtale en Misbilligelse af Kejsereus politiske Forhold. Dog, Moder mærkede Snaren, og istedetfor at indlade sig paa en Drøftelse af Forholdene talte hun kun til Kejsereus Pris. „Jeg hører til det hemmelige Politi, Madame!“ sagde Spionen v. P. — „og Hver, som anklages af mig, er fortabt, og naar jeg ikke faaer Deres Datter tilægte, vil jeg anklage Dem for at have udtalt farlige Meninger om Kejsereus og hans Regering!“ Med største Ro aabnede min Moder Døren til Sideværelset, bad vor Ven at stadfæste, hvad han havde været Vidne til, og forlangte tillige en skriftlig Æreserklæring af Forræderens, og en saadan maatte han, bleg og skjælvende af Raseri, udfærdige og underskrive.

Saaledes løstes den største Dissonans i mit Liv; den blev til en jublende Akkord, fuld af Tak og Pris til den naadige Gud, hvis Kjærlighed, hvis ledende Haand jeg saa levende sporede. Livets Alvor havde velgjørende aabenbaret sig for mig.

Jeg nævnede nys den Ven, som, ved at vidne om v. P.'s Forræderi, frelste os fra dette. Denne Vens Tilværelse i Forhold til mig ligner en duftende vild Rosengrén, der slynger sig gennem mit Ung-

domsliv, en Rosengrén, hvis mange, rige Blomster vare til for mig, altid friske og fulde af poetisk Duft, men hvis Torne bleve hans Dél, og hvis Rod aldrig fik Fæste. Han var en Ven som Faa i Livet, en Ven under alle Forhold, min trofaste, gamle Ven endnu, skjøndt jeg er en anden Mands Hustru; thi aldrig kunde han blive Mere for mig end min trofaste, hengivne Ven.

Rejseindtryk fra Ukraine.

Snart efter denne alvorlige Episode i mit Liv, som jeg nys meddelte, rejste jeg med min Moder til Ukraine til min kjære, gifte Søster. Hun ventede at blive Moder for første Gang, men hverken vor egen, kjære Moder eller jeg anede, at den unge Moders Hjerte tilligemed den største Glæde ogsaa rummede den største Smerte, et Kvindehjerte kan føle. Kun et Overmaal af Kjærlighed beseglede hendes Læber, at de ikke skulde tolke al den Sorg, hvoraf Hjertet var saa betyngtet, disse Læber, som altid kunde smile for at glæde Andre, om end Taarer gjemtes bag det skjønnne Øjelaag. Min Søsters ofte meget vémodige Stemning var højst naturlig i hendes Tilstand, og da Barnet blev født,

et dejligt, sundt Drengbarn, var der megen Glæde og Lykke i Huset og saa mange Ting at varetage. Alle Interesser koncentreredes om den nyfødte Yndling. Min Søsters Mand viste sig saa kjærlig imod hende og os, at vi efter 6 Ugers Forløb rejste bort med det fulde Indtryk af Søsterens harmoniske Lykke. Ak, hvor græd hun dog bitterligt ved vor kjære Moders Bortrejse!

Dog, jeg kan ikke forlade Ukraine uden at dvæle ved alt det Ejendommelige, som betegner saavel den rige Natur som Skikkene og Byerne i denne Provins. Ukraine og Podolien, dette rige Kornland, kaldet Polens Kornkammer i den Tid, da dette var et mægtigt, samlet Rige, og da dens sydlige Provinser udgjorde en Hoveddel af Polen, vare allerede dengang, da jeg var i Berdyczow hos min Søster, russiske Provinser. Om Berdyczow, den største Handelsby i Ukraine, gjælder det Samme, som om de mindre Byer i Sydrusland, at Jøderne nemlig udgjøre Hovedbefolkningen, som i Berdyczow anslaaes omtrent til 30,000 Indbyggere, hvoraf henimod 3000 ere Kristne. Heraf følger, at Jøderne ved deres Rigdomme faa megen Indflydelse paa Forholdene; især beherske de Handelen udelukkende, og dermed virke de igjen, skjøndt indirekte, dog mægtigt og demoraliserende paa Befolkningen.

Ikke blot Almuen, men endogsaa Embedsklassen er i Jødernes Hænder, og det gjør En ondt at iagttage, hvorledes denne intelligente, men ganske demoraliserede Nation, banlyst i Rusland selv, men henvist til de polsk russiske Provinser, gaaer krybende og bestikkende tilværks, indtil den opnaaer sit ødelæggende, udsugende Princip-Formaal: at beriges paa den almindelige Velfærds Bekostning. Den polske Bonde er drikfæddig, men i Almindelighed forført til Drik af Jøden, som ikke hviler, før han har faaet ham lænket i Skjænkestuen, der sædvanligt kun holdes af Jøderne. Disse give Kredit og bryde sig tilsyneladende ikke om Betaling, før den stakkels Bonde er saa forgjældet, at Koen, Grisen og Hesten maa sælges. Jøden bliver nu Kjøberen, og har han saaledes faaet Haand i Hanke med sit Offer, er ogsaa snart det fattige Bondehus Jødens Ejendom. Den drikfæddige Bonde dyrker da ikke mere sin frugtbare Jord, og den dybeste Elendighed er tilsidst hans og hans ulykkelige Families Lod. Saaledes skér det, at man sér Kristne udrette de usleste Tjenester for Jøderne, efterat disse i Bund og Grund have ødelagt hines Velfærd.

Embedsstanden bliver ogsaa afhængig af Jøden, som bestikker baade Toldbetjenten og Kosakken ved Grænsen, ja endog den høje Embedsmand i Bu-

reauet for at kunne smugle ustraffet, eller ogsaa drives Bestikkelserne systematisk fra den høje og ned til den lave Embedsmand, for ved Leverancerne, der sædvanligt blive Jøderne overdragne, ustraffet at kunne levere daarlige Varer til de offentlige Depoter. Fældesskab i Brøden, fælleds ulovlige Fordele knytte saaledes det forbryderiske Baand, som har Demoralisation til Følge og ruinerer det i enhver Maade saa rigt velsignede Land, som Ukraine og Podolien er. Et interessant Skue frembyder denne Vrimmel af østerlandske Mænd og Kvinder med de markérede, skarpe, og dog saa melankolske Blik, det lurende Udtryk om de krummede, fine Læber og de ravnsorte Haar, disse sortskjæggede Mænd i de lange Silketalarer, som ofte i Pjalter hænge om de lange og magre Bén; disse smukke Kvinder med Perlehuen paa Hovedet og med Huller paa Strømperne. Smudsighed hersker i alle ukrainske Byer; men fremfor alle udmærker sig dog Ludz paa denne Maade. Byen er bygget i et Morads. Alle Huse staa paa Pæle, og alle Gader ere dannede af Plankebroer, der ere saa daarligt lagte, at de hvile paa Dyndet; og saa skrøbelige og i en saa uforsvarlig Tilstand ere de, at Dyndet sprøjter op mellem Plankerne ved enhver Vogns Bevægelse og oversøler baade de usle Huse og dissers Beboere, Jøderne, som

i største Travlhed Mænd, Kvinder og Børn, Unge, og Gamle, myldre omkring i Gaderne omkaps med Grisene. Jøderne strikke altid, endog naar de gaa paa Gaden. Det er et mærkeligt Syn at sé disse som oftest udmærket smukke Fruentimmer trave omkring, snakkende ivrigt med hverandre, uden at ænse dette utrolige Smuds; Perlehuen, deres Nationalhovedsmykke, som pryder det smukke Ansigt, danner den grelleste Kontrast til deres øvrige, lurvede Paaklædning. En saadan Perlehue koster som oftest flere Hundrede, endog flere Tusinde Rubler, da det er en Vedtægt, at den skal bestaa af ægte Perler og Rubiner. Denne Hue er Jødindens Brudegave, som hun modtager fra sin tilkommende Ægtemand. De fleste jødiske Giftermaal dannes per procura; sjelden kjende Brudfolkene hinanden, før de skulle holde Bryllup, og endnu sjeldnere refuserer Brud og Brudgom hinanden; skér dette fra hendes Side, da er hun pligtig at tilbagelevere sin Tilkommende Perlehuen, som kun de gifte Koner have Lov at bære. En Rabbiner fortalte mig, at Grunden til Konehuernes Kostbarhed har en ganske egen Oprindelse. I Middelalderen bleve Jøderne meget forfulgte i Polen, og al deres Ejendom var usikker; ved enhver Overtrædelse af Lovene saavel som ogsaa under mange Paaskud blev den stakkels,

forfulgte Slægt idømt Pengebøder, udpantet og plyndret. Kun Jødindernes Hovedpynt var det ikke tilladt at røre, og derfor koncentreredes Størsteparten af Jødens Formue paa Konens Hoved, og saaledes gjælder endnu den Dag idag den Lov, at saavel Stenene som Perlerne paa den jødiske Konehue skulle være ægte, og for enhver uægte Stén eller Perle betaales dens tidobelte Værdi til Overrabbineren. Dog forsvinder denne dejlige Hovedprydelse mere og mere, eftersom Jødernes Stilling i Samfundet ikke som før er underkastet Vilkaarlighed, og disse gjøre bedre Brug af deres Penge.

Af særdeles megen Interesse var det for mig i Berdyczow at opleve Jødernes Store Bededag. I Byen er der paa denne Dag saa stille som i en Grav. Alle Huse ere lukkede og Mændene indhyllede i deres store, hvidt og sort stribede Lignklæder, der tillige ere deres Bryllupsklæder; paa Hosesokker eller barfodede gaa de sagte og lydløst til Synagogen. Jeg besøgte den ogsaa en Lørdag, og jeg maa tilstaa, at den højtidelige, mosaiske Gudstjeneste, der bærer Præget af stræng Fromhed, i Forening med de usigelig dejlige Sange, som tilhøre denne Ritus, opbyggede mig i højeste Grad. I Kieff bivaanede jeg ogsaa den storartede Gudstjeneste efter græsk Ritus, som nærmere kan sammenlignes

med de kirkelige Paaskehøjtideligheder i Capella Sixtina, hvorved jeg 20 Aar senere var tilstede i Rom. Navnlig var det Metropolitens Paaklædningsceremoni, som lignede den romerske Paves Paaklædning, kun, at der var udfoldet endnu større Pragt ved Ornaterne og endnu mere Pomp i den græsk-katholske, ældgamle Zawra — saa hedder Basilikaen i Kieff, der saavel indvendigt som udvendigt er bedækket med kolossale, byzantinske Mosaiker paa Guldgrund. Kirken hedder ogsaa: „Sorok Cerkvii o: „Den 40 Taarnede“, fordi den er forsynet med 40 større og mindre Taarne, prydede med byzantinske, ægte forgyldte Kupler. Popernes idelig gjentagne Sang ved Gudstjenesten „Hospody pomituj“; „Herren være os naadig“! gjorde et mærkeligt Indtryk paa mig; thi aldrig havde jeg troet, at slig mægtig Røst kunde fremkomme fra et eneste Menneske. Aldrig har jeg nogensinde sét mere kraftige og skønne Skikkelser end disse Popere i de glimrende Ornater og med det lange, bølgende Haar.

Markedet, som holdtes hver Dag paa Torvet i Berdyczow, frembød ogsaa et ejendommeligt Skue, da det aldeles bærer det sydlandske Præg. For første Gang saa' jeg dér Kameler, som trak de store, tohjulede Cryméer-Fragtvogne, fyldte med umaadelig

store Vindrueklaser. Disse Vogne ledes af smukke, solbrændte, sortskjæggede Mænd, hvis skarpt tegnede Træk, maleriske Cryméer-Dragt, brogede Turban, som kunstigt er svøbt om Hovedet, hvide Kaftaner og gule Safransko med ombøjjet Spids ere meget pikante.

Ogsaa Bøndernes, især Kvindernes Dragt er smuk og har endog et nobelt, næsten antikt Præg. Et hvidt, folderigt Skjørt, der er holdt fast omkring Hoften, falder ned til de fintformede Ankler, en lille, ligeledes hvid, paa Skuldrene med zirlige blaa og røde Ornamentter prydet Særk falder i antike Folder ned over den fyldige Barm. Rige Fletninger, prydede med røde og blaa Baand, sno sig omkring Hovedet. Jeg har aldrig sét nogen gratiøsere Nation. Paa en Torveplads at iagttage disse smukke, let byggede, barfodede Bønderpiger, omgivne af teltagtig udspændte Soltæpper, hvorunder Jøderne i deres Nationalpragt sælge deres Varer, dertil al den Mængde Meloner, Æbler, Drueklaser, Oranger, Figner og Granatæbler, opstallet i broget Uorden — giver et levende og malerisk Billede af sydlandsk Frodighed i Forening med specielt ukrainske Forhold. Ogsaa Maaden at rejse paa og Egnen dér er ejendommelig. Chausséerne høre op ved den polske Grænse. Terrainet er ofte bølgefor-

migt og danner smukke points de vue; paa enkelte fremragende Højder vidne undertiden Levninger af et Taarn eller af Ringmure om Feudaltidens svundne Magt. Snart er det vidtstrakte Sletter, der om Sommeren bølge med guldgul Sæd, som strække sig, saa vidt Øjet rækker, og som med Rette har givet Polen Navn af Europas Forraadskammer, og ofte er det ogsaa golde Sandegne, som afvexle med de frugtbare Agerstrækninger. Kun langsomt og med meget Besvær skærer Vognen dybe Furer i den løse Sandbund, som strax igjen udslettes, naar Vinden stryger hen over den ufrugtbare Slette. Det er, som om al Vegetation her var til Ende. Sjelden høres Fuglens muntre Kvidder; af og til afbryder en Indsø Sandegnens melankolske Ensomhed. Vinden, der bevæger Sivet, som halvt skjuler disse klare, dybe Søer, er den eneste Lyd, der høres i denne dybe Ensomhed, og naar Sivet saaledes bøjer sig for Vinden, synes man at fornemme hemmelige Suk og Klager, og mangt et Folkesagn i Ukraine skylder disse Klagelyd sin Oprindelse.

Ligesaa ensomme ere de milelange Skove, der danne Polens naturlige Grænse mod Rusland. Dejlige ere de med deres frodige Vildhed, men netop ogsaa derfor ufremkommelige, især om

•

Efteraaet. Extra-Postbefordringen er forpagtet af Jøderne i Ukraine; den bestaaer af 6 kraftige Heste, som efter Landets Brug ere spændte tre og tre foran Vognen og styres af 2 Jøder, der, klædte i deres som oftest lasede og smudsige Silkekaftaner med den bredskyggede Hat over de mørke Øjne, snarere ligne nogle Banditter end Postilloner. Idetmindste véd jeg, at vore Jødepostilloner med de gustne Ansigter, de stikkende Øjne, og især den Ene, som havde et ildrødt Skjæg, saa' temmelig uhyggelig ud. Utroligt er det, hvor Meget Jødernes Postheste kunne udholde; thi flere Dage i Træk tilbagemætte de samme Heste 12 til 15 russiske Mile om Dagen, og ned ad Bjergene kjøre de i fuldt Firspring uden endog at bruge Hemsken. At blive siddende i Hullerne midt paa en Landevej, hører ikke til Sjeldenhederne, og passerer dette i en af de førømtalte Skove med en rødskjægget Jøde som Postillon, er Situationen temmelig fortvivlet. En saadan mærkelig Skovtur oplevede jeg paa vor Ukraine-Rejse. Flere Mile havde vi allerede kjørt igjennem en af de vilde Skove paa daarlige Veje, og Aftenen nærmede sig; det var sént paa Efteraaet, Hestene vare trætte. Pludselig bliver vor svært belæssede Kaleche siddende i et dybt Hul. Ingen Opmuntring, hverken Halloh eller Piskeslag kunde formaa

de stakkels, trætte Heste til at rokke ud af Stedet. Endelig lykkes det at bringe Vognen halvt ud af det dybe Hul, Jøderne bande og piske løs paa de arme Dyr, og ved den forøgede Anstrængelse rive de 3 forreste Heste sig løs og løbe bort i Mulm og Mørke, langt bort i Skoven. Den ene af vore jødiske Ledsagere løber nu fortvivlet efter de bortflygtede Heste, medens den anden forkorter mig og min stakkels Moder Tiden ved at fortælle os alle de i samme Skov for kort Tid siden passerede Røverhistorier og ender med at fløjte, hvor meget vi end bede ham at forholde sig stille. Vor Angest bliver ikke mindre, da efter et Par Timers Venten to mørke Skikkelser nærme sig Vognen, indsvøbte i Faareskind med en brændende Stamme i Hænderne; de bryde gennem det raslende Løv, saa Fuglene skrigende flyve op af deres trygge Ro. Vi troede saa vist, at vi vare i Røvernes Vold og fortabte, men snart gjenkjendte vi i den ene af Mændene vor Postillon, den anden var en godmodig Kulsvier, ved hvis Hjælp Hestene samledes, og vi slap heldigt ud af den tætte, uhyggelige Skov.

Slige Rejseeventyr ere hyppige i Ukraine og ganske morsomme, naar de først ere forbi; det er heller ikke usædvanligt, at man her maa sove paa Bordet i Gjestestuen, medens Bønderne drikke

og Svinene grynte omkring En; thi den eneste Gjestestue i Værtshuset tjener ikke alene til Opholdssted, Sovekammer og Kjøkken for hele Familien og alle Slags Rejsende; men den ligner tillige et Menageri, som i største Endrægtighed forener alle Slags Husdyr, baade store og smaa, saasom Grise, Gedebukke, Hunde og Katte, Høns og Ænder, ja endog bitte smaa, som jeg ikke engang vil nævne her. For ikke at dele Stuen med saa mange Medinteressenter, foretrak Moder og jeg under hele Rejsen at sove i Vognen. Da man rejser meget hurtigt med Extra-Postbefordringen i Ukraine, naaede vi ogsaa snart vort Maal, det komfortable Hjem.

Kunstnerlivet.

Opfyldt af de friske, rige Rejseindtryk, som jeg havde modtaget ved mit korte Ophold i Ukraine, kunde jeg ved min Hjemkomst slet ikke finde mig i vore sædvanlige Selskabsforhold. Var jeg paa Bal, følte jeg levende det Forcerede og Unaturlige ved disse kunstige Fornøjelser, naar jeg sammenlignede dem med mine Rejseindtryk. Især var det mig imod at danse med Officéer. Som de fleste ganske unge og livlige Gemytter over-

drog jeg paa en hél Klasse Mennesker den Uret, som et enkelt Individ blandt dem havde gjort sig skyldig i mod mig. Ligesaa lidenskabeligt som jeg tidligere higede efter selskabelige Forlystelser, ligesaa meget følte jeg nu det Tomme deri; derimod var det min største Glæde ud af Erindringen at skizzere flere af de pikante Jødehoveder, som jeg huskede fra Rejsen. Saa raat de end vare udførte, da jeg aldrig før havde tegnet i denne Retning, bleve disse Udkast dog meget beundrede af Vennerne og af Dem, som i vor Kreds gjaldt for Kunstdommere. I Polen kjendtes Noget til Angelica Kauffmanns Celebritet, men næppe Noget til Kunstens egentlige Betydning. Jeg blev ganske forstyrret og forvirret i Hovedet, efterat nogle Smaaforsøg paa at tegne Portraiter efter Naturen vare lykkedes for mig med Hensyn til Ligheden, idet jeg fra nu af blev ansét som et betydeligt Talent. En meget lærd og meget pedantisk, gammel Miniaturmaler, en stor Autoritet paa Malerkunstens Vegne, blev min Tegnælærer. Et afslidt Parishoved og en lignende Buste af den medicæiske Venus, de eneste to Afstøbninger efter Antiken, som forefandtes i Polens Hovedstad, kopierede jeg med Sortkridt vel over de hundrede Gange i alle mulige Belysninger, Stillinger og Forkortninger til min Lærers fuldkomne Tilfredshed. Jeg

var nu paa Vej til at blive en Angelica Kauffmann, — fandt min Lærer, mine Venner og Kunstdommere, det fandt jeg selv i største Selvtillid. Sandsynligvis var jeg næppe kommen videre ved denne Kunstbevidsthed eller rettere ved denne Kunstubevidsthed, hvis mine kjære Forældres Formue ikke var bleven truet med Muligheden af store Tab, idet Tolden fra Rusland til Polen skulde frigives, hvilket vilde have havt Monopolets Ophævelse til Følge, og dette fremkaldte hos mig Tanken om ved Kunsten muligt at kunne skaffe mig en uafhængig Stilling i Livet. Dette Haab lod mig forlade mit kjære Hjem for at uddanne mig som Malerinde ved et af de tyske Kunstakademier. Et Aar troede jeg, troede vore Venner, troede endog mine kjære Forældre — ellers havde de aldrig givet deres Samtykke dertil — maatte være tilstrækkeligt for at uddanne mig i Kunsten, og saaledes rejste jeg, fuld af glødende Haab, stolende paa Guds og alle gode Menneskers Hjælp, velsignet af mine elskede Forældre, til Tyskland. Fader ledsagede mig til Breslau, hvorfra jeg rejste videre alene, og jeg syntes, at dette allerede tilkjendegav Kunstnerinden.

Det hændte sig, at jeg paa denne Rejse, kort før jeg naaede Berlin — min Broder mødte mig i Dresden — var kommen ind i en ivrig Samtale

med en ung, smuk Herre, som sad ved Siden af mig i Kupéen. Anledningen hertil var en Korrespondance om Kunst mellem Grev Stolberg Werningerode og Angelica Kauffmann, som jeg nylig havde læst. Tillige talede jeg om mit Rejseformaal, og den Fremmede advarede mig mod denne for en Kvinde saa vanskelige Karrière, hvilken jeg ivrigt forsvarede. Tilsidst identificeredes jeg i mine Tanker med Angelica Kauffmann, og i den ligesaa faste som illusoriske Tro, at den unge Mand, med hvem jeg talede saa ivrigt, ikke kunde være nogen Anden end Grev Stolberg Werningerode, spurgte jeg ham ganske naivt, men for Alvor, om han héd saaledes, idet jeg saa ganske følte mig gjenemtrængt af den store Kunstnerindes Aand, at Situationen krævede hans Identitet med Grev Stolberg Werningerode, hvorpaa den smukke, unge Mand roligt svarede: „Saaledes hedder jeg ogsaa“. Kort efter holdt Toget, vi havde naaet Stationen; en brillant Eqvipage med greveligt Vaaben paa Døren hentede denne smukke Mand, som jeg aldrig nogensinde i Fremtiden gjensaa'. Konduktøren stadfæstede siden paa min Forespørgsel, at min smukke Rejsfælle virkelig var den omtalte Greve. Endelig naaede jeg Berlin og følte mig meget ene i den store By; men stolt af min selvstændige Stræben og fuld af frejdigt Mod

var jeg; thi min Mappe med alle de forkortede Venus- og Paris-Hoveder var jo mit Haab, min Trøst, min Glæde, og jeg gjemte paa denne kjære Mappe, saaledes som Nissen gjemmer paa sit røde Guld, jeg vaagede over den, saaledes som Moderen vaager over sit Barn. Min Mappe kunde jeg sammenligne med en ung Piges Hjerte, der gjemmer en kjærlig Tilstaaelse og dog længes efter at røbe den. Endelig vistes Mappens Indhold for kritiske Øjne. Professor Hübner i Berlin, hvis Stræben er streng historisk, vilde bedømme mine kunstneriske Forsøg. Jeg havde rangeret Tegningerne efter Fortjeneste for ved de sidste at overraske og forbause Dommeren. Men Hvem der blev overrasket og forbauset, det var mig Stakkel selv! Alle mine Guder, de ligefremme og de forkortede, bleve spottede. — Farvel, alle mine glimrende Forhaabninger! — Professor Hübner sagde til mig: „Kjære Barn! De mangler aldeles Talent, og som Ven raader jeg Dem paa det Bestemtteste til at rejse hjem og aldrig at tænke paa at blive Kunstnerinde“. Jeg følte mig sønderknust, og Taare paa Taare sneg sig ned ad mine Kinder, — der var Ingen, som vilde tørre dem, intet kjærligt Bryst, ved hvilket jeg kunde græde ud, aldrig havde jeg følt mig saa forladt som dengang i den store By Berlin. Men der var i mit Hjerte en Stemme, som ikke lod sig kue, hverken af den

strenge Kritikens Dom, heller ikke af min forladte Stilling. Jeg vilde frem og paany prøve Kræfter, og Gud velsignede min faste Villie; ydmyg og stolende paa ham begyndte jeg forfra og skred hurtigt frem. Hver Kunstner kjender og har mere eller mindre oplevet alle de Anstrængelser og mange Kampe, som vanskeliggjorde den videre Fremskriden paa Kunstens Vej, jo nærmere den førte til det attraaede Maal. Enhver ny Vanskelighed var mig en ny Spore; jo mere jeg stræbte, desto større var min Glæde, og mere og mere klar blev mig Kunstens høje Betydning, som før aldrig var opgaet for min Sjæl. Angelica Kauffmann var ikke mere saaledes som i Warschau mit Ideal, jeg stræbte efter et højere Maal. Snart hed det sig i Düsseldorf, som jeg havde valgt til varigt Opholdssted: „Elisabeth Baumann har et smukt Talent for en Dame“; dog var jeg slet ikke tilfreds med denne Rós; mit Formaal var at kappes med Mændene. Det var et broget Kunstnerliv, jeg førte, fuldt af Morskab og Alvor. Med min unge Broder, som kun var 17 Aar gammel, boede jeg hos en ældre Dame, hvor vi havde det meget godt og hyggeligt. Min Broder fik desværre en uimodstaaelig Lyst til at anskaffe sig en stor Hund, der var endnu mindre velopdragen end sin Herre. Havde begge vi Søskende været mere

modne og kjendt Mere til Verden, saa havde min Broder vist opgivet sin smukke, store Hund, hvilket blev en Betingelse for at boe hos den gamle Dame, der havde 3 smaa Hunde. Men vi syntes bedre om ikke at skille os fra vor store Yndling, maaské ogsaa om at bo paa egen Haand. Vi flyttede ud og lejede tre kjønne, møblerede Værelser med Ateliér og vare nu for første Gang i Livet vore egne Herrer. Desværre havde vi et altfor stort Akkreditiv hos Faders Bankiér i Düsseldorf, hvilket blev min stakkels Broders Ulykke, idet det skaffede ham mange slette Venner og mig megen Sorg. Jeg vil helst drage et Slør over hans Forvildelsers Tid, som jeg troede at kunne raade Bod paa ved at vedblive at bo i Fælledekskab med ham. Det lykkedes ikke; han var for ung og for svag til at forstaa, at han skyldte Søsteren at være hende en Støtte i den fremmede By. Gjerne vilde vi have givet os i Kost; men der var ingen Familie, som vilde optage os i Fælledekskab, og tilsidst maatte jeg være glad ved alene at kunne bo for betydelige Kostpenge i Huset hos min Lærer, hvis Kone, en meget pedantisk Dame, som malede smukke Arabesker, havde foranlediget dette Arrangement. Min stakkels Broder med sin trofaste, store Hund kom i Kost hos hin Dames Moder, hvis Søn, en ung Mand af godt Renomé

vilde tage sig af ham. Saaledes troede jeg at have sørget bedst for os; men jeg maatte erfare, at ikke alt Det er godt, som lover godt. At min nye Bolig aldrig kunde blive mig et kjærligt Hjem, indsaa' jeg snart. Der manglede Sandhed og Godhed i alle Forhold; men jeg følte, at jeg dog i mange Henseender havde godt af at have et Baand paa mig, om end dette ofte var haardt; jeg vilde bøje mig og ménte at kunne lære Adskilligt i Samkvem med heterogéne Naturer, og jeg holdt derfor ud dér i Huset i 3 Aar. Det var Forberedelsen til Verdenslivets Videnskab, som jeg skulde lære; men det gaaer ofte dermed som med Studenternes Examen: Opgaven bliver altfor vanskelig, og man falder igjennem. Jeg frygter, at jeg kun vilde opnaa en slet Karaktér, om Menneskekundskab skulde være det Bestemmende, naar jeg engang skal demitteres fra denne Verden; thi saa Meget jeg end har prøvet og erfaret, kan jeg endnu ikke give slip paa min Barnelærdom, helst at tro godt om Dem, som lade gode. Det Bedste var, at min Mester vejledte mig med megen Iver, og jeg studerede ligesaa ivrigt. Mit første Billede, en ung Brud, der klædt i middelalderlig Kostume gaaer til Kirke, blev færdigt — et fint og korrekt Billede, som skaffede mig megen Glæde. Jeg blev venligt optagen i alle de fornemste

Kunstnerfamilier, som interesserede sig for min Stræben. C. Lessing, Hildebrandt, Scheuren og Shadow, Akademiets Direktør, var jeg især nøje bekendt med; hos den Sidste lærte jeg den berømte Felix Mendelssohn Bartholdy at kjende, denne ildfulde, fintdannede, elskværdige Komponist, som fortryllede ved sine Værker og henrev ved at lede disses og andre Mesterværkers Opførelse. Det var i Düsseldorf, at jeg for første Gang hørte Orlando, Lasso, Palestrina, Stradella, Allegri og andre store Navne og i Fælleddskab med en udvalgt musikalsk Kreds udførte disse Mesters Mesterværker. En anden betydelig Mand blev jeg ogsaa nærmere bekendt med: Immermann, Münckhausens geniale Forfatter, en Digter-Notabilitet i Tyskland.

Kunstnerlivets glade Bølger dansede og bruste som Champagneskum omkring mig, og jeg blev reven hen og reven med af denne muntre, boblende Strøm, saa meget end mine huslige Forhold tyngede paa min kunstneriske Frihed. Skarevis droge vi Kunstnere, Gifte og Ugifte, med Koner og Børn, tilfods og tilvogns, i den smukke Sommertid til Wolfsschlacht, et skovrigt, bakket Terræn, hvor Mændene skøde efter Skive, medens Damerne ordnede Kaffeboardet og den duftende Majvin. Maalet for vore større Udflugter var sædvanlig Gesteins, en skovbevoget

Klippedal gennembruset af en rivende Aa, der banede sig Vej over Klippeblokkene og Skræppeklyngerne. Her hentede Malerne deres smukkeste Landskabsstudier. Den duftende Majvin, en Blanding af Rhinskvin og Appelsinsaft, hvortil endnu kom en Tilsætning af Bukkarblomsten, krydrede i Forening med Guitar og Sang og, fremfor Alt, med Skjemt og Lune disse kunstneriske Udflugter. Dog blev Fornøjelsernes Højdepunkt i denne herlige, lystige Tid Fremstillingen af Shakspeares: „As you like it“. Det var Immermann, som opmuntrede til Opførelsen af dette Mesterværk, ligesom det var ham, der ledede Indstuderingen, — Immermann, som i en Række af Aar havde været Theaterdirektør og Instruktør ved den meget udmærkede düsseldorfske Scene. Alt i længere Tid blev der under hans Vejledning læst med fordélt Rollebesætning flere klassiske, dramatiske Værker hos Professor Sohn og Shadows: Shakspeares „Kjøbmanden fra Venedig“ hans „Sommernatsdrøm“ og Kleists herlige Værk „Der zerbrochene Krug“. Baséret paa den glødende Iver og paa de større og mindre Evner, som udviklede sig under Læsningen af disse Værker, blev Shakspeares uforlignelige „as you like it“ indstuderet. Jeg var blandt de Udvalgte Tal, Maria var min Rolle. Hvor bankede mit Hjerte af Glæde

over, at jeg skulde have saa smuk en Rolle, at jeg overhovedet skulde spille med, med ham — ham, som jeg hemmeligt under Læsningen saavel som ved enhver anden Lejlighed tænkte paa. Der blev holdt 24 Prøver i Kunstakademiets (det gamle fyrstelige Slots) store Riddersal. Endelig kom den store Dag, da vi lige overfor tusinde Tilskuere skulde spille til Bedste for Rhinegnens Vandlidte. Intet Lokale var stort nok til at kunne rumme Tilskuerne; et meget stort Brædeskur blev derfor bygget til Musikfesternes Lokale, Scenen blev opført efter den shakspearske med tre Scener forenede til én, Hovedscenen og to mindre, nemlig Havnen tilhøjre og Byen tilvenstre, hvorved Tæppets Nedrullen og Dekorationernes Omskiften bortfalder. Publikum var samlet; det i Düsseldorf paa denne Tid residérende preussiske Hof, Prinsen og Prinsessen med deres 2 Sønner, Hofmarskalken, hele Adelen, Shadows og alle andre Bekjendte sad i de forreste Rækker. Klokken ringer, og jeg, Maria, havde den første Replik at sige. Hvorledes jeg havde Mod dertil, véd jeg nu ikke; jeg husker, hvorledes alt mit Blod strømmede til mit Hjerte, da Klokken kaldte mig; dog var jeg saaledes identificeret med min Rolle, at jeg kun var Shakspeares Maria, medens Elisabeth Baumann glemte sig selv

og sine mangfoldige Bekjendte udenfor, og indenfor Scenen spillede hun jo med ham, den uforlignelige, ulykkelige Malvoglio, hun drillede ham, lagde bestandig Hindringer i Vejen for ham, som selv ikke brød sig om hende, men sukkede i ulykkelig Kjærlighed til Olivia. Det var et kosteligt Stykke, saa fuldt af Humor og saa fint og dejligt tilige. Tæppet falder, — umaadeligt Bifald, glædestraalende Øjne overalt! Immermann tager mig ved begge Hænder og siger: „Ja, so musz man spielen, meine liebe, kleine Poline!“ Ogsaa efter Tæppets Fald kom jeg ofte sammen med Malvoglio hos en gift Veninde, en bekjendt, talentfuld Skribentinde. Han var en styg Mand; men det dejligste Udtryk, det mest sprudlende Humor og de smukkeste Sange forsonede fuldkomment med hans Mangel paa Skjønhed. Alles Yndling var han, saa rigt begavet og dog saa fordringsløs. Jeg har endnu at tilføje, at Malvoglio — Benvoglio betegner ham rigtigere; thi han vilde Alle det vel — var en i Düsseldorf ansét Historiemaler, Dresdener-Stipendiat, og efter at have fuldført et dejligt Billede: „Kristus, som sover midt under Stormen paa Havet, omgiven af sine Apostle“, skulde han samme Efteraar rejse til Rom, ledsagende en brystsvag Ven, som var forlovet med en af mine Veninder. Begge To blev

tegnede af ham, ogsaa et Par Børn i Huset; jeg maatte ogsaa sidde for ham. Nogle Blomster, som jeg holdt i Haanden, faldt paa Gulvet, vore Hænder mødtes, da jeg sankede dem op — vi troede Begge, at det var til en evig Forening; men det var for at skilles evigt, at vore Hjerter og vore Hænder mødtes paa hin Dag. Faa Dage efter rejste han bort, og Aaret efter hvilede han ved Cestuspyramiden paa den protestantiske Kirkegaard i Rom. Roser og Cypresser skygge for den Grav, der dækker hans glade, milde, kjærlige Hjerte. Jeg havde ingen anden Lindring tilbage end at trøste min Forlovedes ulykkelige Moder og at græde med Katharine, en ung Digterinde, som var bleven min nærmeste Veninde. Hendes ydmyge, fromme Hjerte var ogsaa blevet saaret, smerteligere endnu end mit. Det var ikke Døden, men Utroskab, som havde skilt hende fra den elskede Brudgom; dog var der ingen Bitterhed i hendes Sorg, i dette gudsfrygtige Hjerte, som Smerten havde lutret. Alle hendes Tanker hævede sig som en klar, harmonisk Akkord til Himlen, hvor de søgte den Evige, Alharmonien! — Aldrig har jeg nogensinde været Vidne til en større Resignation, end den hos den gamle, svagelige Kvinde, hvis Hjerte var opfyldt af Længsel efter den Hedengangne. Han var den Sidste af flere Børn, som den ulykkelige Moder, efter ved

Brystsyrge at have mistet sin elskede Mand, alle saa' synke i Graven. Aldrig hørte jeg en Klage fra den fromme Kones Læber, og dog var hun saa fattig, at hun fristede Livet ved at vaske fint Tøj for Fremmede. Det var de fattige Forhold, som havde holdt Sønnen tilbage fra strax at tilstaa mig sin Kjærlighed, betroede Moderen mig. Hvilken Trøst var det dog, at han holdt af mig! Med vemodig Glæde samtalede vi om ham, som havde været os Begge saa kjær. Jeg sad ved Siden af hende, hvor han havde siddet, før han sagde hende Farvel; der var saa lyst og saa rént i den lille, fattige Stue! Den gamle Moders fromme Sind spredte en himmelsk Glans over de fattige Omgivelser, den samme Glans, som er beslægtet med Lyset, der opfyldte den ydmyge Bolig, hvori Kongernes Konge blev født. — Efter 8 Dages Ophold i det gamle Meissen hos den elskelige, gamle Moder rejste jeg igjen til Düссeldorf og kunde sysle med Kunsten. Men der var ingen Spændkraft, ingen Livsfriskhed i det paabegyndte Arbejde: en hellig Cecilia, der spiller paa Orgelet. Jeg følte det selv og blev kun dobbelt bedrøvet. Da Foraaret kom, rejste jeg med Katharine til hendes Hjem: Netpfen, en lille Landsby, skjult mellem Bjergene, hvis Hovedrigdom bestaaer i Jernminer. Ingen Hovedvej fører dertil, maleriske Fod-

stier sno sig hen imellem frodige Enge og højt over Skrænter og Bakker, der højne sig over hverandre, bedækkede med ældgamle Egeskove, der afvexle med den mørkegrønne Lyng og det smaragdgrønne, friske, frodige Græs. Dybt i Dalene drives Jernværkerne af muntert rislende Bække, og dejligt er det om Aftenen at skue disse Millioner af Ildfunker, som hvirvles op i Luften, medens Hamrene akkompagnere til Lurernes Hvirvel og Ekkoet uophørlig gjentager den travle Larm, der betegner Kilden til dette lille Bjerglands Velstand.

Det var en Pintsedagsmorgen, da jeg med Katharine tilfods naaede den smukke Bjergdal, hvor hun havde sit Hjem. Alle Huse vare smykkede med grønne Kviste, alle de unge, friske Bønderpiger og de muntre Bondeknøse, alvorlige Mænd og Matrøner med Psalmebogen i Hænderne mødte vi paa deres Vej til Kirken. Alle vare de i deres Søndagsdragt; Klokkerne ringede, det lød saa højtideligt gjennem den milde Foraarsluft hen over Bjergtoppene. Æbletræerne, som i mange, mange Aar havde skygget for de smaa, hyggelige Huse, dryssede deres tusinde, duftende Blomster ned paa os. Velkomsthilsen lød fra alle Sider. Her i denne lille Landsby, blandt disse hjertelige, tarvelige Mennesker, følte jeg, at mit Hjerteskaar vilde finde Lægedom.

Dog, jeg maa standse her og blade tilbage i mine Erindrings brogede Billedbog; thi jeg har ladet mig henrive af Mindernes Magt.

To Aar tilbage vil jeg gaa i Tanken. Den Mand, som jeg elskede, levede endnu, og jeg var den livsglade, ivrigt stræbende Kunstner novice. Jo friskere mit Kunstnerliv udviklede sig, desto mere følte jeg, at jeg blev kjed af de huslige Forhold, som jeg havde underkastet mig. Kvindelig Smaalighed og Kunstnerjalousi hos den Dame, som havde lovet mig moderlig Omhu, forbitrede mig mange Timer, og efterhaanden sløvedes ogsaa min Mesters kunstneriske Protection, eftersom Nyhedens Interesse ved Undervisningen af den unge Polakinde var traadt i Baggrunden. Jeg følte de trykkende Forholds Utaalelighed og besluttede at afkaste Aaget, dog paa en lempelig Maade, idet jeg valgte en Rejse til Warschau som Anledning til at forlade saavel min Mesters Ateliér som ogsaa hans Hus. Hvor herligt var det dog igjen at være fri og paany sé det kjære, gamle Hjem! Det var mine kjære, gamle Forældres Sølvbryllup, som samlede alle Børnene i Hjemmet. Jeg blev saa underlig rørt om Hjertet, jo nærmere jeg kom mit Hjem. Endelig kunde jeg skimte Warschaus mange Taarne bag de store Poppelalléer; Kosakkerne galoperede frem og tilbage

— Russerne vare i god Behold. Endnu kun nogle hundrede Skridt, — og den store Alexander-Plads med Kirken i Midten og vort smukke Hus ligeoverfor kom tilsyne, og med bankende Hjerte og Glædestaarer omfavnede jeg mine Forældre og Søskende, iblandt hvilke ogsaa var min stakkels, gifte Søster, som med sine Smaa havde fundet et Tilflugtssted hos Dem, der aldrig svigtede i Kjærlighed. Paa en Højtidssdag at gjensé sit kjære Hjem, er dobbelt dejligt! Dette følte jeg hin Aften ved at hilse paa alle mine Kjære, paa de gamle, trofaste Fabrikfolk og paa alle mine Barndomsvenner. Ikke engang den graa Kat manglede; den kjendte mig igjen og skjød Ryg, som om jeg aldrig havde hørt op at lege med min gamle, laadne Ven. Alligevel forandre fem Aar Meget, naar man har været borte fra Hjemmet. Kjærligheden og Pieteten for Forældre bliver vel den samme, men de nye Forhold udenfor Hjemmet gjøre deres Krav gjældende og bringe Dissonanser ind i den harmoniske Kreds. Den fuldkomne Mangel paa Kunstsans og den uforholdsmæssige Beundring, som i Mangel af selvstændig Mening ydedes mine Arbejder, blev i Længden ligesaa kjedelig og intetsigende for mig, som jeg i samme Grad længtes efter at skride videre og videre frem paa den begyndte Kunstnerbane, og jeg kan ikke nok paa-

skjønne og takke mine Forældre, at de heller ikke nu lagde Hindringer i Vejen for mig, da jeg efter deres Mening havde naaet en betydelig Kunstudvikling, men uden Hensyn til deres eget Ønske tillode mig paany og for ubestemt Tid efter et halvt Aars Ophold i Polen at forlade mit Hjem for Kunstens Skyld.

Meget kunstnerisk Udbytte takkede jeg mit Ophold i Warschau for, da flere, tscherkessiske og persiske Regimenter, som vare underkuede af Rusland, kantonerede dér. Jeg fik Lejlighed til at male nogle af Høvdingerne, der alle, ligesom deres Regimenter, bære den smukke Nationaldragt. Det var en kunstnerisk Nydelse og tillige et usædvanligt Skue at sé disse stolte, mørke, sortskæggede Mænd, iførte deres orientalske, pragtfulde Klædninger. S sammensætningen af Dragterne (thi Uniformer kunde disse muselmanske Soldaters Dragter ikke kaldes, da de saavel i Farve som i Stof afvege fra hverandre) var fantastisk. De bestode af en broget Vaabenfrakke og kostbare Trøjer med forre, aabne Ærmer, som bleve kastede tilbage over Skuldren og lode tilsyne et snævert, endnu kostbarere Ærme, der hørte til Undertrøjen og sluttede tæt til Armen. Kostbare Kaschemirshawler, som en Dronning næppe vilde have forsmaaet, vare især anvendte til de

rige Militaires Dragter; endog mange af Persernes lette og fyrige Heste vare indhyllede i dette kostbare Yndlingsstof. Ægte Perleduske og Snore, Guldkæder og Mønter, rige Amuletter og mangan kuriøs Talisman smykkede Persernes Hals og Bryst. En spids Hue af mørkt, laadent Skind, sædvanlige gule Støvler med ombøjjet Spids, et ejendommeligt langt og let Gevær, kostbare Sabler, Dolke og Pistoler fuldstændiggjorde Nationaldragten. Særdeles interessant var især deres ligesaa naive som værdige Væsen og Anstand og deres særegne Skikke.

En af disse Høvdinge, som jeg malede, var en yndet, persisk Digter. Aschatan var hans Fornavn, hvilket oversat skal betyde Alexander. Han førte altid med sig sit gyldne, meget ejendommelige Skrivetøj, der hang ved Bæltet tilligemed Dolken og Pistolerne. Hele Tiden, medens jeg malede ham, digtede han. Han digtede og sang, medens Taarerne perlede ned ad de mørke, glødende Kinder i det ravnsorte Skæg. Digtets Emne var hans Koners og hans Børns Skjønhed, som Persiens fagre Søn længselsfuld tænkte paa. Han pegede paa sine røde Atlaskes Ærmer, paa de ægte Perler, som han bar om Halsen, og paa mit Haar, og søgte tillige med levende Pantomimer og længselsfulde Blikke at fortolke Digtet. Rigeligere trillede Taarerne

fra de brændende Øjne, da min Søsters smukke, lille Dreng kigede ind til os. Han trykkede Barnet lidenskabeligt til sit brede Bryst, og den lille, lys-haarede Dreng kælede for den solbrændte Mand, som om han forstod hans længselsfulde Kjærlighed.

En anden Person, som jeg malede, var hvad man kalder lapset. Han var kun nitten Aar gammel og havde dog allerede været gift i fem Aar. Saa ofte han skulde sidde for at males, prøvede han Stillinger foran Spejlet, og da vi Begge kunde radbrække lidt Russisk, som hos ham var Tegn paa megen Dannelse, (han var nemlig den persiske Shahs anden Søn og rejste for at sé sig om i Verden for sin Fornøjelse), saa anbefalede han mig med særdeles Omhu at male hans to lange bag Ørerne hængende Krøller, som efter persisk Skik betegnede hans høje Byrd. Hver Dag kom han i en anden Dragt, pyntet med andre Smykker, og da det af Adjutanten betydedes ham, at han for Malningens Skyld maatte bibeholde samme Klæder og Smykker, svarede han storagtigt, at han ikke var vant til Sligt. Han talte ogsaa Ædelstenene, hvormed den dejlige Kjole var besat, da han betroede mig denne til at males. Til Sligt var jeg just ikke vant.

En anden Perser, som jeg malede, kom engang ridende til vor Gaard; baade Rytteren og hans Hest

var iført Galladragten, og da jeg, efterat han havde gjort megen Støj og mange Evolutioner tilhest, nysgjerrig nærmede mig Vinduet, skjød han tre Gange i Luften og forskrækkede mig temmeligt ved denne meget usædvanlige Maade at hylde en Kvinde paa, hvad hans Adfærd nemlig havde til Øjeméd.

Ligesaa morsom var en lille Tscherkesser-Fyrste ved Navn Chasputat, næppe 14 Aar gammel. Hans gnistrende, smaa Øjne, der sad paa skraa ligesom Kinesernes, og en lille Stumpnæse, som kjækt hævede sig over de svulmende Læber, betegnende Mongoler-racen. Han blev saa fornøjet over sit Portrait, at han kyssede det. Alligevel var han intet Barn mere; han havde alt udført raske Krigsbedrifter i Forsvars-krigen mod Rusland; hans Kølle, hans Bue og Pile, hans Damascenersabel og kostbare Dolk havde hjulpet ham i mangen Kamp, og et dybt Ar over den friske, brune Kind vidnede om hans kjække Mod. Førend jeg rejste, bragte han mig til Erindring om sig to Par brugte Læderstøvler, som den unge Fyrstes egen Søster ikke blot havde syet, men endog garvet Læderet til. Aldrig blev vel Noget skænket med mere Naivitet og Ynde. Men det Morsomste af Alt, hvad jeg oplevede ved at male disse østerlandske Herrer, var dog en gammel, graa-skægget Persers Artighed, idet han af lutter Høflighed

madede mig ved Bordet, hvorved jeg maa bede Læseren bemærke, at Perserne spiste Alt med Fingrene, undtagen den omtalte Shahsøn, som benyttede sig baade af Kniv og Gaffel saavel som af Ské; men han var meget kejtet ved disse Spiseøvelser.

Ogsaa en Zigeuner fik jeg Lejlighed til at male, medens han spillede paa sit ejendommelige Instrument, kaldet Bataleika, en simpel Slags Guitar med 3 Strænge, fra hvilken han vidste at fremlokke de yndigste Toner. Da denne Mand sad for mig, havde jeg samme Følelse, som om jeg var ligeoverfor et vildt Dyr, indespærret bag Jerngitteret. De sorte, brændende Øjne havde en saa mærkværdig tindrende Glans, at jeg let kan forstaa, at Menigmand kan tiltro Zigeunerne Trolddomsmagt.

Længe kunde jeg vedblive at dvæle ved denne Slags Erindringer. Men mit Ophold i Polen er tilende, Deligencen venter, — endnu kun et kjærligt Farvel til mine Kjære derhjemme, til Huset, Kirketaarnene og Poppelalléen bagved mig! Kosakkerne paa de lette, smaa Heste, med de lange Piske i Haanden, med Knutten hængende ved Sadelen, levere mig Passet tilbage, endnu et Døgns Kjørsel, Bommen hæves, og jeg er igjen paa preussisk Grund. Og jeg maa tilstaa, at jeg aandede friere; det var, som om

jeg med mere Tillid kunde henvende mig til mine preussiske Omgivelser, end til de polske.

Deligencerejserne vare vel langsommere, men dog morsommere, end Jernbanetourene nutildags. Aldrig nogensinde har jeg som Voxen været ved et Badested; men efter hvad jeg har hørt om disse, maa Deligencebekjendtskaber kunne sammenlignes med Badebekjendtskaber. Selskabet møder paa et fælles, snævert Sted, bevæger sig ligeledes i et fælles, begrænset Rum, spiser og drikker til reglementerede Tider de reglementerede Retter, mødes for at skilles ad, og skilles ad for sjældent at mødes igjen. En pikant, natlig Situation oplevede jeg i Deligencen mellem Küstrin og Schmiedeberg. Jeg var den eneste, kvindelige Passagér og sad i Vognens ene Hjørne, da fem Officerer steg ind. Konversationen var levende, skjøndt det var bælgmørkt i Deligencen, og Passagérernes gjensidige Nysgjerrighed for at sé hverandre Ansigt til Ansigt var stor. Staldkarlens Laterne, der lig en moderne Diogenes belyste og søgte Menneskene i Postkaretens mørke Rum, gjorde en interessant og morsom Virkning. Klokken var Fire; det var en Vinterdag, Morgenkaffen dampede i den store Gæstestue i Schmiedeberg, og mine Rejsefæller bade mig at gjøre Hon-

neurs ved Kaffeboardet. Siden Jenny Lind har hel-
 ligt Rollen ved sin kvindelige Opfattelse af samme,
 har jeg Mod til at bekjende, at jeg hin Morgen
 skænkede Kaffen for mine Officerer i Schmiedeberg.
 Deres Navne har jeg glemt, vore Veie skiltes ad,
 Situationen var en scherzo notturne. Kun en af
 mine Reisehelte traf jeg nogle Aar senere hos min
 Kusine, Baronesse Bessing. Det var hende, som
 boede paa sine Godser i Schlesien, hvem min Rejse
 over Bjergene gjaldt. Et ejendommeligt Skue frem-
 bød Landet, da jeg havde naaet Bjergkædens Kam,
 ved at den nordlige Side var hyllet i Sne og Is,
 medens Foraarsolen paa den sydlige Side af Bjergene
 havde fremlokket det unge, friske Løv og bedækket
 Engene med det duftende, brogede Tæppe. Nogle
 Uger senere havde jeg igjen naaet Düsseldorf. Denne
 Gang boede jeg hos min kjære Venindes Søster og
 med hende i samme Hus. Hvilken Forskjel for mig!
 Hver Aften samledes vi i min lille, hyggelige Stue,
 som i Modsætning til min tidligere Bolig var møb-
 leret med en vis, tarvelig Elegance. Duftende Blom-
 sterbuske i Vinduet, en komfortabel Sovesofa og Klas-
 sikerne over mit Skrivebord, mine Kjæres Portraiter
 paa Væggen — alt Dette kontrasterede meget behage-
 ligt mod det Tagkammer, jeg tidligere beboede.
 Ofte læste hun sine herlige, religiøse Digte for mig,

eller ogsaa lode vi Maanen skinne ind til os, medens vi sang tostemmigt til Guitaren de mange, smukke, rhinske Folkesange og Ballader. Jeg følte hendes ømme Tanker saa inderligt slutte sig til mine. Vort Venskabsforhold lignede den hvide Konvolvulusranke, som kjærligt snoer sig om det ranke, bevægelige Siv. Hun var Blomsterranken, saa zart og fin; jeg var Sivet, det kjække, let bøjelige. Den Ene tjente den Anden til Støtte i kjærlig Forening.

Et Aar senere overraskede min kjære Moder og min yngre Søster mig ved deres Komme. Det var Underkjærligheden, den Kjærlighed, hvormed Kristus sammenligner sin egen Kjærlighed til den faldne Menneskeslægt, der lod hende forlade Hjem, Ægtefælle, sin Virksomhed og sine Venner for at komme Sønnen tilhjælp og redde ham, hvilket er muligt for en Moders Kjærlighed. Et Aar blev hun hos os i Düsseldorf og forstod med sin kvindelige Takt og med kjærlig Overlegenhed at gjøre Sønnen den lille, huslige Kreds behagelig, saa at han uden at mærke den moderlige, moralske Trang fandt Glæde i at søge sin Fornøjelse i Hjemmet. Lidt efter lidt forsøgte hun at aabne ham alle bedre Selskabskredse, og hun rejste ikke, forinden hendes Værk var fuldbragt og Sønnen reddet.

Til mine kjæreste Erindringer hører en Rejse

langs med Rhinen til Heidelberg, som jeg foretog med Moder, mine Søskende og Katharine. Ogsaa den Mand, jeg elskede, skulde samtidigt rejse med os for fra Heidelberg med sin brystsye Ven at drage videre til Rom. Jeg havde næppe været samlet med ham siden hin Dag, da vore Hænder mødtes ved at opsamle Blomsterne, der vare faldne paa Gulvet. Nu stod jeg ved Siden af ham i Dampskibets Agterende; vi stode her med Bevidstheden om, at vi snart skulde skilles for lang og ubestemt Tid. Rhinegnens stolte Borge og nette Landsbyer, halvt skjulte af de frodige Vinbjerge, droge hurtigt forbi os. Det var et rigt, et dejligt Moment i mit Liv; jeg stod ved hans Side med Bevidstheden om, at jeg havde Ret til at nyde Øjeblikket. Vort Forhold var saa inderligt og saa aandigt; det lignede Barnet, der, næppe født, aabner Øjet for med Indtrykket af Solens Lys at lukke det paany for denne Verden. Aaret efter havde jeg en bestemt Følelse af hans Død uden at ane endog blot, at han var syg. Jeg græd heftigt ved at tænke paa ham og sagde: „Der er bestemt tilstødt ham en Ulykke, det føler jeg tydeligt.“ Han ventedes hjem om kort Tid; han kom ikke, men Efterretningen om hans Død, der fandt Sted paa samme Dag og i samme Time, da mine Tanker saa ve-

modigt søgte ham. Det var et Aar frem i Tiden; — men paa Dampskibet ved hans Side, hvor var jeg dog lykkelig! Jeg anede kun Glæde for os Begge, og Alt, hvad der var mig kjært, min Moder, mine Søskende, min Veninde var mig nær. Himlen var klar og Luften varm, Rhinflodens grønne Strøm ombølgede skummende den skarpe Køl; Vandet mumlede og nynnede sin dybe Melodi, og vi istemte Rhinegnens smukke, vemodige Sange, der vexlede med hverandre ligesom Borgene ved Flodens Bred. Katharine havde ved denne Lejlighed digtet et til Situationen passende, nydeligt Digt, som endnu bestandigt toner i min Erindring; en af Stroferne lyder saaledes:

„Die Burgen, die Felsen, die Thäler
 „Ziehen fort an des Schiffes Raum;
 „Mir ist es als müszte ich weinen,
 „Als wär es, ein schmerzlicher Traum.
 „Vorüber! Vorüber! Vorüber!
 „Ach Scheiden — welch trauriges Wort!
 „Die Freude, die Jugend, die Liebe
 „Zieht Alles, ach Alles denn fort!“

Højdepunktet af mine Ønsker: Rhinrejsen under disse særegne Forhold, var opfyldt. I Hejdelberg, i det lystige Hejdelberg, blev der grædt meget, da vi sagde vore Venner Farvel. Ofte sang jeg med

min Søster Rose og med Veninden den smukke
Folkesang:

„Ach Scheiden, ach Scheiden, ach Scheiden,
„Wer hat doch das Scheiden erdacht?
„Es hat ja das leidige Scheiden
„Mein Herzen so traurig gemacht.
„Das Liedel hat hier ein Ende,
„Die Liebe hat doch kein End',
„Und wenn sich zwei Liebende scheiden,
„So geben sie sich die Händ'.“

Vennerne rejste mod Syd! Vi bleve tilbage!

Hvor dejlig er dog Udsigten fra Hejdelbergs
Slotsterrasse! Vogesernes skjønnne Linier skjule Sydens
Herlighed for det længselsfuldt spejdende Øje og
lader dog ved at begrænse den klare Horisont
ane Sydens klassiske Skjønhed. O, Hejdelberg, med
dine mægtige Slotsruiner, saa mægtige end i deres
Fald, saa dejlige under dit mørkegrønne Efeuslør,
der lægende dækker de dybe Saar, som ikke Aar-
hundreders Magt, men Frånkmændenes Vold har
bibragt Dig! Det er Romantikens skjønneste Lev-
ninger, disse Slotsruiner, Minder om Romantikken,
pludselig død med Smil paa Læben, med Vinbægeret
i sin ridderlige Haand; den grønne Egekrans smykker
endnu den mægtige Pande, Turneringernes Vaaben-
brug er næppe forstummet, og Riddernes Kæmpe-

viser og Elskovskvad gjentages endnu af Ekkoet i Hejdelbergs Slotsruiner. Hver Plet i Omegnen kjender og erindrer jeg med vemodig Glæde; thi Haabet smilte saa lifligt, mens Afskedstaaren randt.

En ganske komisk Episode erindrer jeg ogsaa fra Hejdelberg. Paa Torvet var et stort Menageri at sé, og mange Mennesker beundrede det store Skilt, som forestillede Monsieur Martin, kæmpende med Løven. Hvem mon dette brillante Menageriskilts Maler er? Ingen Anden, end jeg selv! Tre Aar tilbage tegnede jeg Dyrestudier i Düsseldorf, og Monsieur Martin, der ved denne Lejlighed som Menageriopvarter havde vist mig adskillige Tjenester, bad mig tilsidst at tegne sig af, kæmpende med Løven, Menageriets Stolthed; han, Dyretæmmeren, mødte i mit Ateliér, klædt i Kjole med hvide Glacéhandsker og en stor Diamantbrystnaal, — en ny Udgave af Kejsers Nicolaus i Kalvekrydset med hvidt Halsbind og Fløjelsvest, med ét Ord: som Dandy, ikke som Løvetæmmer, men som Løve, og det som en meget uheldig Løve. Det ene Stykke efter det andet maatte han imidlertid afføre sig, indtil han i sin simple Skjorte med opsmøgede Ærmer afgav den herlige Athletstilling, i hvilken han, kæmpende med Løven, holder dens Gab aabent.

I denne Situation tegnede jeg Monsieur Martin, og efter Tegningen lod han Skiltet male, hvilket viste sig at være en god Spekulation. Jeg blev med mit hele Selskab indbudet til at sé Menageriet gratis, og vi fandt da her min Tegning opbevaret under Glas og Ramme af den taknemmelige Monsieur Martin. Fra Heidelberg gjorde vi en dejlig Fodtur, som medtog 3 Dage, gennem Bergstrasse over Malibokus, det højeste Punkt, til Darmstadt. Vor Sang og Latter gav Gjenklang i Skovene, som vi gennemstrefede, og mange morsomme Begivenheder mødte os paa vor Vej. Den sidste Aften havde vor Fører tabt Vejens Spor, og dér sad vi højt oppe paa en stejl Skiferbjergtakke, og den eneste Kommunikationsvej og tillige Befordring var at lade sig glide ned paa de løse, rullende Skiferplader, hvilket gik meget hurtigt; men endnu vare vi ikke ved Maalet for vor Rejse; der maatte først søges Overgang over en rivende Aa, der havde oversvømmet Engen, ved hvilken Lejlighed min søde Moder, som uforsagt og fornøjet fulgte med os Unge, faldt i Vandet. Det var netop hendes Bryllupsdag, som vi højtideligholdt med Mælkebrød, den eneste Ret, vi kunde opdrive i den usle Hytte, hvor vi omsider samledes Allesammen i 2 Senge. Moder beskrev denne Bryllupsdag i et humoristisk, lille Digt; næste Morgen

kjorte vi videre i en Kærre, der blev trukken af Bondens eneste, befordrende Kreatur, en mager Ko.

Den følgende Vinter var ogsaa interessant i mange Henseender. Vi opholdt os nogle Dage i Køl'n i Karnevalstiden. Kun Den, som har oplevet Karnevalet i Rom, kan gjøre sig et Begreb om Kølner-Karnevalet. I Rom sér man flere Blomster, mere Gratie paa denne Tid, i Køl'n meget mere Humor og Lystighed. Der er en drøj og plump Spøg, som ustraffet bliver buden saavel Regeeringen som de Rige af de Kølner-Narre, 3: Byens bedste Hoveder, som kappes om med Lune at gjennemhegle Alt; intet Hensyn tages, ikke engang Kirken bliver skaanet af Narrene. Otte Dage vedvare disse Saturnalier, som den berømte Landskabsmaler Aschenbach i Düsseldorf i en Række af Aar har efterlignet paa Stedet til stor Ærgrelse for Akademiets Direktør og hans Kreds. Jeg har sét ham som Hoppeditz (det rhinske Navn for Harlekin) give sine uforlignelige Vittigheder til Pris for Folket.

Meget smukt var ogsaa et Bal, som jeg bivaanedede i Køl'n, den pragtfuldeste af alle de Fester, jeg nogensinde har taget Dél i. Dette Bal blev givet af Bankier Engels. Fra Düsseldorf, Elberfeld, Aachen, Bryssel og Paris strømmede indbudne Gjæster sammen til dette Bal. Flere Kunstnotabi-

liteter, ogsaa den belgiske Maler de Kaiser, som fra Bryssel kom til dette Bal, lærte jeg denne Aften at kjende. I Forhallen bleve Gæsterne modtagne af middelalderligt kostumerede Pager, Husets unge Sønner, og hver Dame fik en kostbar Blomsterbuket af sjeldne Blomster. Kunstige Springvand, brogede Papegøjer, der gyngede mellem exotiske Planter, Alt oplyst af mange Hundrede Gasflammer, forvandlede Orangeriet, som forbandt et lille, men udmærket Billedgalleri med Værelserne, til en Trylleverden. Der blev danset i begge Etagerne, og afvejlende sang Mlle Schloss og Clara Novello, hvis Præstationer bleve fyrsteligt honorerede af den rige Bankier, medens hans Frue, Madame Engels, modtog Gjæsternes Kur paa et noget ophøjet Sæde. I samme Grad som Orangeriet vare alle Værelserne luxuriøst og smagfuldt indrettede; hvert Værelse var udført i en bestemt Stil. Spiseværelset især var overmaade dejligt gennemført i gothisk Stil med Egetræsboiseri og gult Læderbetræk; men pragtfuldt fremfor noget Andet var Dansesalen. Hovedvæggen var nemlig dannet af et uhyre Spejl, beskyttet af et lille, forgyldt Rækværk, bag hvilket Gasflammer, kunstige smaa Springvand af Eau de Cologne, duftende Hyazinter, Tulipaner og andre Potteplanter vare anbragte, hvilke tilligemed de

mange smukke og glædestraalende Ansigter afspejledes og gjentoges af disse store Spejle, saa at Indtrykket af de mange Blomster, Lys og dansende Mennesker blev uendeligt, ja næsten utaaeligt.

Til mine Erindringer i Køl'n hører ogsaa en ganske komisk Situation, som jeg befandt mig i ved et tidligere Ophold i det gamle Colonia, hvilket ufrivilligt blev forlænget, idet Postbefordringerne ikke kunde finde Sted som de plejede, fordi alle brugelige Heste bleve rekvirerede til overordentlig Tjeneste. Det var nemlig de store Manøvrers Tid, som Frederik IV holdt i Køl'ns Omegn kort efter sin Tronbestigelse, og som forsamlede hele Adelen i den gamle By. Fest fulgte paa Fest, Deputationer, Koncerter, Baller etc. gjorde hverandre Rangen stridig. Jeg var kun lidet tjent med mit ufrivillige Ophold i det lille, dyre Gæstgiversted, og især led min Pung af Svindsot. Endelig var der Udsigt til at komme afsted, og efter at have betalt min Diligencebillet, havde jeg endnu kun et Par Daler tilbage og saaledes kun Valget mellem enten at spise mit Middagsmaaltid i Hotellet eller at høre Liszt (jeg er ikke sikker paa, om det var Liszt, som gav en Formiddagskoncert, eller om det var Ole Bull). Jeg valgte det Sidste, og med min Koncertbillet og et stort Franskrød i Lommen gik jeg i

Kølner-Domkirke for dér at afvente Tiden. Mit Bekjendtskab til Arkitekt Zwisner, som ledede Kirkens Restauration, forskaffede mig Nøglerne til Taarnet, som jeg aabnede og lod Nøglen forblive i Døren. Jeg var ganske højtidelig tilmode ved ganske alene at dvæle under disse ranke, gothiske Søjler, der, synes jeg, i Stén og Cement udtrykke den himmelopstræbende Tanke; saa fromme og rene hævede sig som den Troendes Bøn, der søger Himlen. Højere og højere steg jeg op i Taarnet, og dybt under mig laa den travle By. Klokken var halv Et; nu var det Tiden at gaa i Koncerten, men ak! — Taarndøren var aflaaet udefra, og jeg var saaledes i Ordets sande Forstand Taarnfange paa smal Kost, og Koncertbilletten i min Lomme var et bittert Krydderi til det tørre Brød, som jeg maatte tage tiltakke med i Stedet for Musikken. Intet Menneske var i Kirken; Alle morede sig ved Revuen og Koncerten, hvorfra jeg var udelukket. Klokken Sex kjørte Deligencen afsted; mon jeg blev befriet til denne Tid? Jeg gik omkring i Koret, men havde næppe mere Sans til at beundre de fantastiske Arabesker og Zirater, som ere anbragte omkring de spidse Vinduesbuer. Jeg læste alle Indskrifter paa Biskoppernes, Kurfyrsternes og de ærværdige Borgeres pragtfulde Monumenter; jeg tog min Tegne-

bog frem og skizzerede et af de rigt udstyrede, kantede Helgenbilleder. Skyggerne faldt bestandigt dybere ned i Kirkeskibets høje Hvælvinger, Tusmørket begyndte at gjøre Gjenstandene utydeligere, Ugler lode sig høre og Flaggermus flagrede sky omkring den endnu mere sky, uvante Taarngjæst. Jeg begyndte at blive urolig, Marmorstøtterne paa Sarkofagerne, ja endog Helgenerne i deres brogede Klæder begyndte at indgyde mig Gru. Endelig lyde Fodtrin langt borte i Kirken. Jeg raaber højt; men Ingen svarer; kun min egen Stemmes Ekko gjenglyder i den mægtige Hvælving. Fortvivlet iler jeg til den massive Egetræsdør ned ad Trappen og banker paa af alle Kræfter. Nu hører jeg den svære Nøgle dreje sig i Nøglehullet; — aldrig hørte jeg lifligere Lyd! Døren aabnes, og den tunghøre Klokke sér forbauset paa den Indespærrede. Han skulde ringe til Aftensang; havde Kirken været protestantisk, vilde jeg maaské kunne have sultet ihjel i den dejlige Kathedrals Taarn.

Men jeg iler nu atter hjem til Düsseldorf og dvæler et Øjeblik ved Moders Afrejse. Om Foraaret forlod hun os og paalagde mig, aldrig mere at skilles fra min Broder under mit Ophold i Düsseldorf. Jeg var bleven 4 Aar ældre, altsaa 23 Aar, og jeg følte den største Glæde ved, at min yngre

Søster, Rose, min Tvillingsøster; blev hos mig, déls for at vi 3 Søskende kunde leve samlede, déls ogsaa for at Rose kunde uddanne sin dejlige Altstemme, hvortil der i Düsseldorf fandtes den fortrinligste Lejlighed. Min kjære, lille Søster var mig et dyrebart, betroet Gods, som jeg værnede om med den største Omhu. Hun var og er endnu, skjøndt Blomsten har tabt sin Friskhed, skjøndt den bøjer sit trætte Hoved, en elskelig, fin Rose. Allerede som Barn var hun Alles Yndling; jeg husker hende med de milde, sorte Øjne og de lange, sorte Fletninger, naar hun blev stillet op paa en Stol og kjælet for, saa jeg blev ganske bedrøvet. Som Barn havde jeg ofte drillet hende paa mange Maader; jeg brændte hendes Dukker op tilligemed mine, jeg holdt saameget af at sé den klare Ild, og hun holdt saameget af Dukker. Som Voxen kjælede jeg for hende. Jeg flettede hendes smukke, lange, sorte Fletninger og slyngede duftende, fine Kranse om den rene Pande. Mine smaa Smykker vare alle til hendes Disposition, ligesom mine bedste Toiletgjenstande; jeg akkompagnerede hendes Sang, jeg var hendes Akkompagnement i Livet, og stolt af hende som en Moder var jeg, naar hun dansende svævede gennem Salen; men især var jeg stolt af hende,

naar hun sang. Hun havde en dyb og klar Malmstemme, ubeskrivelig mild og kraftig til- lige. „Fräulein! Sie haben eine Thräne in der Stimme!“ sagde en gammel Musikelsker til Rose, da hun ved en af de store Pintsekoncerter i Düsseldorf havde udført Altpartiet i „Messias“. Det var saa betegnende sagt, at hun havde „en Taare i Stemmen“. Hun havde ogsaa en hemmelig Taare i Hjertet, som maaské var Kilden til Stemmens Taare. Begge disse Taarer ere endnu den Dag idag ikke standsede.

Et ejendommeligt Forhold udviklede sig i Tidens Løb ved Samlivet med min Søster. Jeg følte mig meget ældre, end jeg virkelig var, og jo mere jeg glædede mig over at sé hende afholdt paa alle Maader, desto mere følte jeg mig som hendes Folie, og jeg blev tilsidst ganske kejtet og forknyt ved denne Tilbageholdenhed. Hertil kom ogsaa, at jeg tabte Traaden i mine Kunstbestræbelser. Dog, førend jeg fordyber mig i de labyrinthiske Veje, jeg som Kunstnovice maatte gennemgaa, maa jeg berøre den største Vildfarelse, som jeg i mit Liv har gjort mig skyldig i ved at fæste min Lid til en meget slet Person. Det var en fornem, belgisk Dame; Lally var hendes Fornavn. Mange af mine

Venner, Mænd især, men ogsaa agtværdige Kvinder, ere blevne bedragne af denne fornemme, fintdannede, smukke Dame. Hun døde i Paris for et Par Aar siden paa et usselt Tagkammer, og hendes Mand døde af Kolera i Gjældsfængslet sammesteds.

Jeg sammenlignede nylig min elskelige Veninde Katharine med en hvid Konvolvolusranke, skær og rén. Lally derimod maa jeg sammenligne med en hvid, pragtfuld Giftblomst, der voxede paa mit Livs brogede Vej, og hvis fine Gift bedøvede Alle, der kom i hendes Nærhed. Det gik mig i mit Forhold til Lally, som det gaaer Søvnngængerer, der gaaer de farligste Veje uden at ane det. Lally var, skjøndt ikke endnu fraskilt (dette vidste jeg ikke), forlovet med en dansk Maler, der i Düsseldorf var bekjendt som dansk Baron, en smuk, meget godmodig, men temmelig plump Person. Disse to Forlovedes noget mysteriøse og dubiøse Forhold fjernede mig fra dem, skjøndt Madame Lally, især for mine Søskendes Skyld, var intimt liéret med min Venindes Søster, i hvis Hus jeg boede. Det hændte sig imidlertid, at jeg skulde udføre denne Dames og hendes Forlovedes Portraiter, en i enhver Henseende fristende Opgave, som jeg paatog mig, og saaledes blev jeg indført i hendes glimrende Tryllekreds, som Ingen endnu

havde naaet ustraffet; thi Alle bleve bedaarede af den aandrige, elskværdige og elegante Dame. Den Brøde, som Verden lagde Lally til Last, var, at hun boede i samme Hus som hendes Brudgom, og at hun havde betalt dennes betydelige Gjæld ved at sælge sine Klenodier og kostbare Shawler. Den første Bebrejdelse kom ikke mig videre ved; den anden, syntes jeg, blev en Dyd; og saaledes kom det sig, at jeg ikke videre ænsede, at Lallys daarlige Rygte bestandigt forværredes, og naar jeg advaredes af mine Venner imod hende, paastod jeg, at Alt, hvad der blev sagt om hende, kun var et Ekko af den smaalige Bedømmelse, som denne Dames højhjertede, men usædvanlige Fremgangsmaade mødte. Hendes Hus var det brillanteste i Byen; ogsaa havde hun den Klogskab at danne sig en Omgivelse af de mest agtede og betydende Personer, blandt hvilke hun altid var den fremragende. Jeg saa' hende ofte med Bylter af Tøj og med fyldt Pung besøge de Fattiges Boliger; ligesaa ofte saa' jeg i hendes Hus Personer, som efter deres Klædning og Udseende at dømme tilhørte den trængende, lave Klasse, og disse forlode ogsaa hendes Hus, som laa noget afsides fra Byen, med Bylter under Armen, og jeg priste i mit stille Sind hendes Velgjørenhed. Mødte jeg hende om Morgen

tidligt i Haven, som hun grundende gik op og ned ad Alleerne, saa huskede jeg, hun før havde sagt, at hun i slige Øjeblikke var alene med sin Gud, og jeg ventede ærbødig i en afsides Gang, indtil hun var færdig med sin Morgengudstjeneste. Hver Aften samledes hendes Venner hos hende, og aldrig hørte jeg i denne interessante, livlige Kreds et Ord, som kunde støde en Kvindes Øre, og dog havde onde Tunger givet disse Selskaber Navnet af Orgier. Da dette blev mig bekendt, foragtede jeg det onde, løgnagtige Rygte, som for mig tabte sin Kraft, jo mere det tiltog. Men jeg anede jo ikke, at denne kvindelige, stolte Lally havde hemmelige Sammenkomster med Byens Udskud, med Aagerkarle og letsindige, rige Mænd, og at hun paa denne Maade tilkjøbte sig deres Hengivenhed og knyttede nye, forbryderiske Forbindelser, hvilket trak Terminen for Betalingerne ud og tillige satte hende i Stand til i en Række af fire Aar konsekvent at føre det brillante Aftenliv. Jeg anede ikke, at hun, for at kunne betale sin Gjæld til Aagerkarlene, opsøgte de Fattiges Boliger og dér vidste saaledes at bedaare dem med Raad og med Foræringer, at den sidste Nødskilling blev betroet i hendes Hænder, for at hun derved skulde hjælpe dem til stor Gevinst. Mange, Mange bleve

saaledes hendes Ofre. Ogsaa de tilsyneladende Fattige, som jeg saa forlade hendes Bolig, vare Aagrere, der fik det Sølvstøj, Lærred og andre Varer, som hun hentede paa Regning i Byens største Butiker, hvor man ikke vilde forskjertse hendes Søgning. Ogsaa jeg laante hende mange Penge, flere, end jeg kunde raade over ved at benytte mit Akkreditiv; men Lally var saa forsigtig at give mig dem tilbage, skjøndt paa en temmelig skjødesløs og uordentlig Maade. Alle hendes Venners Contanter stode til hendes Disposition; dog maatte hun bære sig snildt ad, for at dette ikke skulde blive aabenbaret, og hun forstod at fremkalde indbyrdes Mistillid blandt sine venskabelige Kreditorer, ja hun gik endog engang saa vidt at fraraade mig at modtage et Tilbud af en dansk Maler, der havde overdraget hende at fri til mig paa hans Vegne, kun for at forhindre Opdagelsen af, at vi Begge havde forstrakt hende med en betydelig Sum Penge. Det grænser til det Komiske, at jeg båd og tiggede min exemplariske Lally om, at hun vilde modtage min Hjælp for at komme ud over en, som hun udtrykte sig, „momentan Forlegenhed“, og at hun konsekvent vægrede sig og irettesatte mig, fordi jeg vilde benytte det mig af min Fader betroede Akkreditiv, og at hun endelig nedlod sig til at modtage Laanet af

mig — „kun for at føje mine ufornuftige Bønner“. Det var omtrent et Aar efter vort første Bekjendtskab, og hun havde vidst i denne Tid at gjøre mig tryk, idet hun Tid efter anden viste mig snart sine Regnskabsbøger, snart store Vexler fra sin Fader og snart klagede over en fælleds Venindes Pengeuorden. Mindre Summer, som hun saaledes forskaffede sig, sendte hun til sin Fader i Aachen og trak derfor Vexler paa flere Tusinde Daler hos ham, hvilke denne Herre, saaledes forberedt af hende, strax honorerede, Hvad der igjen skaffede hende Credit hos flere Bankiers. Den værste Streg, hun har spillet mig, var at fralukke mig et Billede, „den hellige Cecilia“, som en Kunsthandler vilde købe af mig. „Du faaer aldrig dine Penge“, sagde hun, „jeg skal arrangere det Hele sikkert.“ Og det gjorde hun; hun pantsatte det uden mit Vidende til en Aagrer, og jeg har aldrig sét en Skilling for det. Hendes Gudstjeneste om Morgenen bestod i opmærksomt at studere Napoleons Historie, som jeg holdt for en Bønnebog, naar jeg saae hende vandre op og ned i sin smukke Haves Alléer. Det faldt som Skæl fra mine Øjne, da jeg en Morgen tidligt vilde besøge hende og fandt Værelserne tomme; Fruen og Gemalen (hun var bleven gift et halvt Aar iforvejen) vare forsvundne. Paa Bordet laa en Bog med Smaa-

digte, som hendes Venner havde skjænket hende; Sølvlaasen paa Bogen var brækket af, hvad ogsaa gjaldt en Laas, som smykkede et gothisk Krus, der med gabende Mund, ligesom forlegen og forundret, saa' paa Forstyrrelsen rundtomkring og paa mig, der havde foræret det til Lally. Ogsaa sit eget Barn havde hun forladt, en Pige paa 12 Aar, som var for besværlig at tage med paa den ilsomme Flugt; men derimod kunde hun ikke forlade sin lille Hund, som havde fundet Plads paa Fruens Skjød!

Mit Hjerte var nærved at briste. Alle mine Bekjendte bestormede mig med det Spørgsmaal, om Veninden kom tilbage. Jeg svarede kun med Taarer. Min eneste Trøst var, at mit eget Rygte ikke havde lidt i dette Tidsrum. Alle mine Venner og Bekjendte ærede min Hengivenhed for det forméntlige Rette og Gode, som jeg vilde beskytte ved at slutte mig til Lally. Dog — bort med disse uhyggelige Minder! Saa meget jeg end havde taget fejl af hende, saa have Minderne det Samme ved sig som Vandets Spejlbillede af en oplyst By ved Aftentid. De dunkle Omrids blive mere og mere utydelige, medens Lyset, som Vandet spejlende gjentager, bliver større og større, indtil det næsten naaer Flodens Bred. Saaledes straalere for mit indre Øie Erindringer

gen om Guds Naade og det Godes Kræfter, som beskyttede mig. Min Kunst blev min Tilflugt, min Trøst, min Glæde. En ny Periode var begyndt for mig med Hensyn til Kunsten. Jeg frasagde mig nemlig Vejledning af den Kunstner, som hidtil havde staaet mig bi med Raad; et hemmeligt Kunstinstinkt lod mig ane, at han modarbejdede min individuelle, kunstneriske Udvikling. Som en Hest uden Tøjle prøvede jeg mine egne Kræfter. Det første Emne, jeg, overladt til mig selv, behandlede, var en Fremstilling af den rhinske Mythe om Loreley. Kompositionen og Studiehovedet vare meget heldige; men det gik mig dermed, som det gik Ikarus: Vingerne kunde ikke bære mig. Tillige fik jeg mange Vejledere og blev ganske forvirret ved ikke at kunne finde mig tilrette i alle de gode Raad, som bleve mig tildél. Saa fandt f. Ex. den Ene, at Loreleys Bén vare for lange, den Anden fandt, at Benene justement vare for korte, og den Tredie vilde endelig ikke have, at Loreleys Bén overhovedet skulde sés. Resultatet blev, at jeg tilsidst hverken vidste ud eller ind, og jeg besluttede da, Hvad Hübner 6 Aar tidligere havde raadet mig til, at rejse hjem og aldrig mere røre ved Blyant eller Farve. Thi saa Meget havde jeg dog lært, at jeg ikke vilde misbruge den mig betroede Tid.

Men det var saa svært for evigt at tage Afsked med denne elskede Kunst, ved hvilken jeg hang med hele min Sjæl, og for hvis Skyld jeg havde, saa at sige, givet Afkald paa mit Hjem. Og dog var det just dette Hjem, som talte saa levende i mit Hjerte, det var alle disse hjemlige Erindringer, som jeg med Kjærlighed havde opelsket og gjemt dybt i Hjertet, der bestandig hviskede og hviskede: „Husk paa os, husk paa os, vi skal nok hjælpe Dig!“ Ofte før havde jeg allerede hørt disse bekendte Stemmer; — jeg skulde jo ikke høre paa dem. Jeg skulde jo være Historiemalerinde, sagde min forudms Lærer, det lød saa stolt, saa prægtigt, og derved lod jeg mig bedaare og spildte al den kostbare Tid. Dog, endnu var det ikke for silde. Aldrig havde disse hjemlige Erindringer talt højere og mere trøstende end nu, da jeg var sønderknust og saa trængende til Trøst. Endnu en Dyst vilde jeg vove, forinden jeg sagde Kunsten Farvel. Jeg vilde gjøre en sidste Prøve, og uden at tale til Nogen om, Hvad der foregik i mit Indre, lukkede jeg mig inde i mit Atelier. Mine Venner troede, at jeg var syg; det var jeg ogsaa, jeg havde Feber, mit Hjerte bankede, Blodet pressede mit Hoved, Hænderne brændte, Taarerne vædede mine blege Kinder. Det var et Vendepunkt i min Kunstnerexistens. „To

be or not to be — that is the question.“ Aldrig glemmer jeg hin mærkelige ⁴Dag i mit Atelier. Det var en Søndag, Alle vare i Kirke, det var ganske stille paa Gaden og i Huset. Længe stod jeg foran mit Staffeli uden egentlig at vide, Hvad jeg vilde. Pludseligt kom Erindringerne fra Hjemmet og kaldte paa mig; der var saa mange, sørgelige iblandt dem, og det var dem, som just mest stemte overens med min Sjæls bedrøvede Tilstand. Jeg tænkte paa hin fattige Bondekone, hvem jeg engang mødte flygtende gennem Landet med ét Barn paa Armen, med et andet, der holdt hende ved Kjolen, medens endelig det tredie og største gik ved Siden af den ulykkelige Moder, der lænede sin blege Kind til Barnets rødmussede, lille Ansigt. Saa ubevidst var Barnet, saa sorrigfuld Moderen ! Og Uvejtruede i Luften; det var strax efter Revolutionen. Og mere og mere blev dette Billede levende i mit Hjerte, og Hjertet lærte mig instinktmæssigt og kjærligt at gjengive med temmelig svage Evner den kjære, sørgelige, fædrenelandske Erindring. Kartonen blev færdig efter 14 Dages Forløb, men Ingen havde sét den endnu. Paa min Opfordring kom Direktør Shadow for at bedømme mit Arbejde. Mit Hjerte bankede voldsomt, jeg kunde næppe drage Aande. Endelig roste Shadow Arbejdet med megen Aner-

kjendelse, men tilraadede mig tillige at slutte mig til en betydetig Kolorist, da jeg dengang aldeles manglede Farve, hvori nu min Styrke anerkjendes. Det skete ogsaa, og 6 Uger efter var Billedet færdigt. Det var for mig i denne Tid, som faldt der Skæl fra mine Øjne, jeg følte, at Kunsten var bleven min aandige Ejendom. Arbejdet gjorde megen Lykke blandt Kunstnere og Kunstvenner, og efter den Tid blev jeg nævnet blandt Düsseldorfs dygtigste Kunstnere. Et andet Billede, større endnu end det forrige, hvilket ogsaa behandlede et hjemligt Emne, fuldendte jeg nu med forøget Kraft og Glæde. Det forestillede en polsk Bondefamilie, tilbagekommen til den afbrændte Hytte. Dette Billede skaffede mig, ikke blot i Düsseldorf, men i hele Tyskland, et betydeligt Kunstnernavn, og blev maaské af et demokratisk Parti, hvis Fremskridt dengang ulmede overalt, benyttet til at propagere Meninger og Tendenser i demokratisk Aand. Billedet blev offentlig fremhævet som særdeles heldigt og kraftigt og rost i Modsætning til den dengang herskende romantiske Kunstretning i Düsseldorf.

Her mindes jeg et glimrende Moment i min Kunstnerkarriére. Det største af mine to her omtalte polske Billeder var fuldendt, men endnu ikke

sét af Mange. Det kom til den yderste, for Opstillingen af Billederne berammede Tid, og da den tjenestehavende Professor ligesaa lidt var en Ven af min Person som af den Retning, jeg var slaaet ind paa, negtede han at opstille Billedet denne Gang, men paa min Bøn om dog at lade det ské, tilføjede han: „Kan De imorgen før Kl. 11 skaffe de dertil fornødne Haandværksfolk, saa stil selv Billedet op; for mig maa De stille det midt i Salen paa et Staffeli, om der skulde mangle Plads ellers.“ Næste Morgen tidligt var jeg om mig. Det var Søndag. Düsseldorf er en streng katholsk By, og de af Akademiets Haandværkere, som ikke vare i Skjænkestuen, hørte Messe; men jeg hentede dem, baade fra Kirken og fra Ølkruset, og lovede den klare Vin, hvis de vilde hjælpe mig med at opstille mit Billede. Klokken var alt halv Elleve; der var ingen Plads for det store Billede; rundt omkring i en Kreds stode de andre Malerier opstillede, og midt i Kredsen paa et Staffeli knejsede nu mit store, polske Billede. En stor Mængde af Publikum forsamlede sig alt, et almindeligt: „See, see!“ lød fra alle Sider, og Alle strømmede de til mit Maleri. De stødte og puffedé hverandre for at sé Billedet, de stode op paa Stole og i Vindueskarmene for bedre at kunne sé det, og Alle lykønskede de mig, Bekjendte og Fremmede;

de toge mig i Haanden og sagde mig mange, kjære og uforglemmelige Ord i Anledning af dette mit Yndlingsarbejde. Paa Udstillingen i Köln blev dette Billede kjøbt af Marquien af Landsdowne, og det befinder sig nu i Galleriet Landsdowne i London. Mit første Billede, den flygtende, polske Kvinde med sine Børn, blev kjøbt af Kunstforeningen i Berlin, og paa Fyrst Radziwitts Anmodning overladt ham af denne. Herved kom jeg i Besiddelse af en hetydelig Pengesum, og Maalet for mine Ønsker, nemlig at kunne rejse til Italien ved egne Midler, havde jeg naaet. Med ét Ord: pludselig havde jeg opnaaet endnu Mere, end jeg nogensinde havde turdet haabe; men dyrt maatte jeg ogsaa købe disse Resultater; thi dermed fulgte Intriguer, Kabaler, Misundelse og deslige Kunststaffødnings, som desværre dyrkes i Kunstnerkredsene ved Siden af Kunsten. Iblandt mine mangfoldige saakaldte Venner blandt Kunstnerne var der kun To eller Tre, som vedbleve at være mig tro, og igjen maatte jeg sé en Illusion tabe sin Glans.

Nu var jeg træt af mit syvaarige Ophold i Düsseldorf, og derfor vilde jeg bort, bort, og til Rom, som forener Kunstens Mesterværker med den dejligste Natur. En dobbelt Længsel kaldte mig derhen: Længeslen efter at tømme Nydelsens Bæger,

som Kunsten bød mig dér i det gamle hellige Rom, og Længselen, som drog mig til den stille Grav ved Cestuspyramiden. Og til Italien rejste jeg. Tra-ra! Tra-ra! blæste Postillonen i det blanke Horn; det gjenlød lystigt i Bjergene, og ligesaa lystigt gjenlød det i mit Hjerte. Snart var jeg i Alperne. O, hvilken Ynde ejer dog Alpenaturen! Dybt i de frodige Dale alle disse Smaablomster, tittende frem bag det svulmende Græs; de blaa Vande, som skummende styrte sig ned fra Høiderne og sno sig, lig mørkeblaa Baand, gennem de grønne Enge; alle disse blomstrende Frugttræer, som bøje sig henover Vejen; alle disse vilde, nøgne Fjeldsider, som inde-slutte disse yndige, fredelige Dale; — og højt over al denne frodige Herlighed Alpernes snehvide Toppe, der naa Himlens høje Skyer ligesom Udraabere for Herrens Magt! Da jeg første Gang vaagne- nede om Morgenen i Luzern og saa' de hvide, i Morgenrøden blussende Alpegletscher, var jeg til- mode, som om hele Naturen bragte Alfaderen et brændende Takoffer. — Men højere og højere førte Vejen, Blomsterne, ja endog Græsset forsvandt, kun Sne og Is, kun de skummende, dybtblaa Vande var den mægtige Alpenaturs Rigdom. Dog — Ind- trykket, som denne Storhed gjorde paa mig, kan jeg ikke beskrive. Jeg troer, at Følelsen, naar man

er paa Atlanterhavet og ikke sér Andet end Hav og Himmel, maa ligne det Indtryk, som de høje Alpers gigantiske Skjønhed gjorde paa mig. Men naar jeg sad paa den lillebitte Slæde, som i største Fart gled ned ved Siden af de største Afgrunde, og Vetturinen kun ved at holde Ballancen til modsat Side forhindrede Slæden fra at styrte i Dybet, eller naar Hestens Bjælder bleve omviklede og der anbefalede os ikke at sige et Ord, for at ingen Lyd skulde bevirke Lavinernes Fald, og hele Toget blev délt, for at Halvdelen af de Rejsende kunde yde Hjælp til de Andre, hvis Lavinen begravede dem, — da blev jeg mig mit eget Intet bevidst ligeoverfor den mægtige Natur, og min inderlige Bøn hævede sig til Himlen, højere end de højeste Bjergtoppe, til Ham, som i sin faderlige Kjærlighed ikke glemmer den usleste Skabning, til Ham, som værner om Fuglen i Luften og tæller Sandet ved Havets Bred.

Airola var den første By paa min Vej, hvor jeg saa' disse stolte Mænd, der med italiensk Grandezza vidste at drappere sig i deres pjaltede Kaaber, som det sig anstaar Cæsarerne Afkom. — Førrend jeg imidlertid ganske forlader mine Schweitzer-Erindringer, vil jeg dvæle ved et pikant Rejseeventyr, som beviser, hvor meget en énlige Dame kan være udsat for paa en Rejse, naar hun ikke

er forsigtig. Jeg kom noget sént til Table d'hôte i Basel, og Bordselskabet var opfyldt af de nyligt stedfundne Uroligheder og Krigsbedrifter. En Mil derfra havde Slaget ved Emmenthaler-Brücke staaet; paa Landsbyens Kirkegaard vare de tapre Schweitzerheltes Grave endnu bedækkede med friske Kranse; hist og her kunde man sé de fjendtlige Kanonkugler, som havde ramt de fredelige, gemytlige Schweitzerhuse. Mange af Selskabet foreslog, at vi skulde forene os for at sé disse Krigsminder. En elegant Herre, som sad lige overfor mig, spurgte mig, om ogsaa jeg vilde slutte mig til de Andre, for at tage Séværdighederne i Øjesyn. „Meget gjerne!“ svarede jeg, og da Taffelet var tilende, gik jeg paa mit Værelse for at tage Hat og Kaabe paa. Kellneren melder, at Vognen holder for Døren, jeg sætter mig op i den og venter paa det øvrige Selskab; den elegante Herre sætter sig ved Siden af mig, kun han alene. Jeg har ikke Mod til at spørge, hvor de Andre ere; de kunde jo alt være kjørt i Forvejen. At stige ud, fordi jeg kjørte med en fremmed Mand, syntes jeg var flaut. Det var en dejlig Eftermiddag i Juni, og vi kjørte gennem dejlige Egne; vi konverserede og saae alle Mærkeligheder i Landsbyen, men kun vi To, ganske alene. Efter at vi vare komne hjem, vilde jeg betale Kusken min

Part; men min Ledsager vilde ikke tillade det. Jeg takkede noget forlegent og gik op paa mit Værelse, som jeg heldigvis laasede af, førend jeg lagde mig til Hvile. Det kunde omtrent være Midnat, da det banker paa min Dør, en Mellemdør til et tilstødende Værelse, og den samme Herre, med hvem jeg havde kjørt om Eftermiddagen, beder først om at lukkes ind, og siden forlanger han det paa en voldsom Maade. Mit Blod stivnede, jeg trak Tæppet over mit Hoved og græd bitterligt. Saaledes blev det ved en Stund; jeg gav ingen Lyd, intet Livstegn fra mig. At træffe sammen med den samme Person paa Dampskibet næste Morgen, at svare roligt paa hans Spørgsmaal, om jeg havde sovet godt, dertil hørte en uhyre Selvbeherskelse, som jeg havde i samme Grad, som Dyret har Selvopholdelsesdriften, der giver det utrolig Kraft, naar det er i Livsfare. Heldigvis skiltes vore Veje ad for dette Liv, efterat vi havde naaet Land, og han gik til Ungarn, jeg til mit forjættede Land.

Tessino-Dalen og Bellinzona gennemrejste jeg ved Nattetid, og jeg har derfor endnu Noget tilgode, naar jeg gjentager Turen; thi jeg kunde kun gætte mig til Egnens Skjønhed, naar Maanen fremhævede Bjergenes klassiske Konturer. I Bellinzona maatte jeg ombytte den bekvemme Deli-

gence med en smudsig, mørk Omnibus. Jeg og en ung Fyr paa omtrent sexten Aar vare de eneste Passagérer. Jeg var yderst træt og faldt i Søvn, men vaagnede ved, at min Rejsefælle havde lagt sin Haand paa mit Knæ. Jeg var endnu forstemt over hint første Rejserencontre, og dobbelt opbragt blev jeg nu over den unge Mands Uforskammethed. „Ah, mademoiselle! comme vous êtes maigre!“ havde han den Frækhed at sige; men han maatte ogsaa bøde derfor ved at sidde den øvrige Tid af Natten udenfor paa Vognen hos Postillonen, til Trods for den øsende Regn. — Endelig naaede jeg Majland, de lombardiske Kejseres Kroningsstad. Jeg vil ikke dvæle ved Galleriet Brera, ikke heller ved Marmorkatedralen; Den, som ikke kjender disse Kunstmonumenter, kan ikke faa noget Udbytte af mine fattige Ord, og Den, der ligesom jeg har beundret dem, gjensér Alt i Aanden blot ved at høre dem nævne ved Navn. Leonardo da Vincis Nadvere ligner en hellig Relikvie. Siden Herren selv aabenbarede sin Herlighed for Verden i en Stald, er aldrig noget mere Ophøjet blevet sét under saa fattige Omgivelser som Vincis dejligste Værk i hine Rum, der af Østerrigerne i Krigens Tid bleve anvendte til Hestestalde for den vilde Soldaterskare. Et Sagn fortæller, at dette er

skét for at straffe da Vinci, der i Vrede og Hevn-gjerrighed havde malet sin Fjende som Judas Ischariot. Theatret de la Scala saa' jeg ikke; men derimod frembød Gadelivet en Mængde morsomme Scener. De uhyre Senge i „Hôtel des quatre nations“ forbausede mig meget, og end mere forbau-set blev jeg, da jeg en Aften af Kammeriéren blev anmodet om at dele min Seng med en nysankom-men Dame. Jeg betalte hellere det Dobbelte for at kunne brede mig alene paa mit stolte Leje. Senere fik jeg at vide, at det Hele var gaaet ud paa et Prelleri. Turen fra Majland til Padua er meget triviell; den gaaer ad gode Chausséer, der ere beplantede med store Pyramidepopler og begræn-sede af frodige Enge. Turen over Abruzzerne til Genua er ligesaa interessant og vild romantisk, som den foregaaende er kjedelig. Som en dejlig Drøm erindrer jeg „Genova la superba“, „la città degli Palazzi“ med det mørkeblaa Hav i Baggrun-den og den glødende, purpurstraalende Sol, der sænker sig ned i de klare Bølger, medens Flamme-kysset endnu bæver paa Himlens rødmende Æther.

I Genua fik jeg den eleganteste og mest dan-nede Cicerone; det var en rig, tysk Dame, til hvem jeg var anbefalet. Hun kjørte med mig fra Palazzo til Palazzo, fra Villa til Villa; de dejligste

Billeder, især den herlige van Dycks i Palazzo Balbi, erindrer jeg at have sét i Genua, og i Villaerne fik jeg Blomsterbuketter, „mazzi di fiori“, bundne paa italiensk Maade en mosaique af de dejligste sydlandske Blomster, Magnolier, Granater, Nerier, Jasminer og Roser. Det var en Pragt! Jeg nød rigtigt dette Ophold; dog forstod jeg ikke ganske at holde paa min Værdighed; det var saa kort siden. at man havde begyndt at skjænke mig Opmærksomhed, saa det gik mig dermed som med en pragtfuld Kjole, der endnu ikke passer rigtigt, og som man er vant til at beundre hos Andre.

Efter otte Dages nydelsesrigt Ophold i Genua gik jeg ombord paa „Marie Antoinette“ til Rom. En elskværdig, gammel Herre — hans Navn har jeg glemt; han kom fra Algier, hvor han var Guvernør — var min Cavaliere servente paa hele Sørejsen, indtil vi naaede Civita vecchia. Endnu otte Mile, og Rom, min Attraas Maal, var naaet, den herlige Stad, dette stolte Monument for al Kunst, denne Ruinmasse, saa ophøjet endnu i sit Fald.

Her standser Deligencen ved et smudsigt og usselt Toldhus. Magre Hænder ere fremstrakte for at tigge om nogle Paoli; de tilhøre Toldbetjentene, som paa disse Vilkaar tilbyde mine Gjemmer fri Passage. Det Hele minder mig paa en uhyg-

gelig Maade om Polen. Jeg finder det altfor pro-saisk at bestikke Nogen af de gamle Romerheltes Afkom og aabner derfor mine trætte Kufferter, som allerede mangfoldige Gange ere blevne gennem-søgte. Heldigvis ligger øverst oppe min smukke Søsters Portrait, og da alle Italienerne gjerne hylde Skjønheden, sagde de, venligt bukkende: „Quanto carina!“ og „che graziosa giovinetta“, og de glemme som galanti uomini at gjøre deres Tolderpligt. Kufferten lukkedes i uden at gjenneomsøges, og jeg kjørte ind ad Roms ældgamle Porte, forbi St. Peters mægtige Kolonnader og straalende Springvande, forbi Kapitoliet og det venetianske Palais, forbi den spanske Trappe, indtil Vognen standser i Via Frattina, ved Spielmanns Hotel. Jeg vil kun flygtigt tale om de Indtryk, jeg modtog i Rom, da det ikke er min Hensigt at give en Beskrivelse af alle disse Naturens og Kunstens Skatte, som saa mangfoldige Gange ere beskrevne langt bedre, end jeg kunde gjøre det. Fra det preussiske Hof havde jeg meget brillante anbefalinger, blandt Andre til en Minister. Derfor kom ogsaa hver Dag dennes Kammertjener med de dejligste Blomster til mig, samt spurgte, hvorhen jeg befalede at kjøre. Paa denne Maade saa' jeg alle de herlige Kunstsamlinger i den elskværdige og interessante, gamle Herres

Selskab; men havde min kjære Minister ikke altid havt sine Digte i Lommen, havde han ikke været „tiré à quatre épingles“ med sine Glanslædersko og lyserøde Silkestrømper (hans Kammerière paastod, at han havde ni Par over hverandre, og sammenlignede ham derfor med et Løg) og havde han ikke dannet den største Kontrast til de klassiske Omgivelser, vilde jeg mere uforstyrret kunne have nydt al den Skjønhed og Fylde, som aabenbarede sig for mine Øjne, og til andre Tider maaské mere have paaskjønnet Læsningen af de ministerielle Digte. Men forfulgt og plaget med hans Poesier, naar jeg mindst var oplagt til at høre f. Ex. om „ein Fräuleinhals“ etc., smuttede jeg bort fra min elskværdige Plageaand ind mellem Laurbær- og Rosenbuske, medens han forgjæves ventede paa den Troløses Tilbagekomst. Der sad jeg hensunken i Beskuelsen af al den Herlighed, der omgav mig: Borghesernes Villa med de mørke, eviggrønne, soloplyste Egealléer, med de mystisk boblende Vandspring og de mange Statuer, der halvt skjultes af det mørke Løv; det zirlige Monte Soractos noble Omrids som klassisk Baggrund; Villa Mills, der dækker Kejserpaladsernes Ruiner med sit Rosensjør; Villa Albani, saa elegant og vel vedligeholdt, med de stive Laurbærhække og de herlige Niobider; Villa Doria Pamfili,

hvor de mægtige Pinietræer hæve sig over det blomstergjennemvævede, svulmende Grønsværstæppe, og danner en kolossal Ramme for den endnu kolossalere St. Peterskirke, — og Villa Ludovisi, som gjemmer den guddommelige Apollo og den medicæiske Venus og aabner den rige Udsigt over Rom og Campagnen! Alle disse dejlige Billeder og mange flere endnu gjøre hverandre Rangen stridig i Erindringen, naar jeg mindes hin dejlige Tid, da jeg flygtede for den moderne Apollo og hvilede mig paa en eller anden omstyrtet Kapital. Jeg mærkede næppe, at Tiden gik, idet jeg indaandede den balsamiske Blomsterduft, som hævede sig i den rene, blaa Æther. Mine Tanker fare vide, medens jeg sér langt ud over Campagnens bølgeformige, vidtstrakte Linier, begrænsede af Albaner-, Sabiner- og Volskerbjergenes dejlige Formationer. Alt er Solen dalet ned; dens sidste Straaler hvile som et Afskedslys paa Campagnen, paa Blad og Blomst; Rosen og Orangeblomsten dufte stærkere, Fontænerne nynne sagte de gamle Melodier om Romas fordums Skjønhed, om dets hemmelighedsfulde, evige Skjønhed. Det rasler i Løvet! — Ministeren har fundet den Vildfarende! — Klokkerne ringe — det er Ave Maria; Dagen er tilende, og Natten følger

brat efter Solnedgangen. Pludseligt bliver det paa-faldende koldt; det er Forkølelsernes, især Febrernes Time, som enhver Italiener skyer. Ogsaa jeg hyllede mig tættere i mit Shawl. Snart har Vognen naaet Rom, hvis Gader ved Aftenlys frembyde et ejendommeligt, karakteristisk Skue. Intetsteds har jeg sét saa klart Maaneskin som i Rom, og de grandiose Bygninger og store Piazzaer med de mægtige Obelisker eller de fantastiske, rige Fontæner, dejlige at skue om Dagen, ere dobbelt imponerende ved det Lys, som det klare Maaneskin fremkalder. Alt er tyst og stille; kun Fontænerne, der uafsladeligt risle i hver Afkrog, fortælle utrætteligt den samme Historie, der vidner om Romas Magt og Storhed. I Aartusinder flyder Vandet til Fontænerne igjennem Vandledningerne, som Campagnen bærer, et stolt Smykke paa det brede, solbrændte Bryst.

Den mest levende Kontrast til disse tause, maanebelyste Pladse, Paladser og Kirker danner det travle Liv i Roms befærdede Gader. Livet, som om Dagen tilsyneladende standser, gjør sig nu gjældende, og den lystige, italienske Livlighed, fuld af Glæde, Sang og Skjemt, ubekymret for den næste Dag, sprudler nu som en lystigt boblende Strøm. Den elegante Paino og Paina (saaledes kaldes den

fashionable romerske Befolkning) nyder nu i Kaféerne eller paa Passeggiataen den kølige Aftenluft og den læskende Granita (Frugtis). Frittaroloerne med de hvide Forklæder, de røde Huer og de velnærede, af Fedt glinsende Ansigter forestaa under aaben Himmel det improviserede Køkken og konversere den kjønne Tjenestepige. Stolt hæver hendes gratiøse Hoved sig paa de smukke, halvnøgne Skuldre; det glinsende, sorte Haar holdes sammen i Nakken af Sølvpilen, der i Nødstilfælde kan bruges som Vaaben; Ciocaglierne i Øret og det røde Koralhalsbaand klæder hende godt. Hun er sig sin Skjønhed bevidst og dog naiv og naturlig. Aldrig høres et plumpt eller upassende Ord; thi Italieneren har den samme, aandige Gratie, som udmærker hans Omgivelser, og det synes, som om intet Raat kunde faa Næring i Italiens solbelyste, af Vellugt gjennembølgede Natur. Ogsaa Contadinen, som ledsages af sin værdige, temmelig bekvemme Dame, standser hos Frittaroloen. I Italien er det Manden, som sørger for Køkkenet; hans røde Silkelommetørklæde, der hver Dag forsynes med nyt Forraad, er hans vandrede Spisekammer — et andet kjendes ikke, — og har han Raad dertil, kjøber han den kjære Yndlingsret, „Frittoen“, og vælger blandt de mange

Slikkerier, som ere opstillede paa et simpelt Bræddestillads og udbredte i flade Kurve: Carziofil (Artiskokker), Smaafisk, Frutti di mare (Blæksprutter) og alle andre Slags Sø- og Skaldyr, som efter Kjøberens Ønske blive bagte i det sprudlende, boblende Fedt og derefter indpakket i Figenblade og betroet det røde Silketørklæde. Fakkelskin oplyser Kokkens Ansigt og hele den livlige Gadescene. Han spørger og lær med Alle og Enhver, hans dampende Fedtkjedel er Centrum for mange, højrøstede eller hemmelige Ønsker, hans muntre Passiar lokker en hél Kreds af Tilskuere til. Den nysgjerrige Fremmede, som altid af Italienerne betegnes som „Inglese“ — han være saa dansk, fransk, tysk eller russisk Undersaat —, mangler ikke; ikke heller savnes Tiggerdrenge, som giver sin sidste Bajocco for en Mundfuld Fritto. Den zirlige Paino tager det i Smug; den djærve Bonde fra Bjergene, Campagnolen, som strax kjendes paa Trægamascherne, den smukke Minente (Romerinden hinsides Tiberen), med Guldkammen i Haaret, som holder de rige Fletninger sammen, den frivole Abbate, den lange og den fede, saa vel bekjendte fra Ernst Meyers fortrinlige Malerier, — Enhver henter det yndede Fritto, Cascio cavallo (en for Italien ejendommelig Slags røget Ost), Cascio frescho (frisk Ost) eller

ogsaa Presciutto (Skinke, der bliver skaaren i Skiver) eller Salami (en Pølse, der er lavet af Æselskjød). Frutturolerne falbyde deres Frugter og Grøntsager, idet de synge: „la cichorietta“, „la latughella“, (forskjellige Salatarter), og hvert Øjeblik standser Sælgeren med sit svært belæssede Æsel, der bærer al den friske Salat, og som af og til tager sig sin Part af Kurvens Indhold. Saaledes samler Italieneren sin „cena“, hvorved Vinen heller aldrig mangler. Gaderne blive tomme; i Kaféerne og foran disse paa Gaden sidde brogede Grupper af Mennesker, der nyde Isen og højrøstede og gestikulerende føre den livligste Konversation. Kaféerne lukkes ved det 23de Klokkeslet, kun Limonièren bliver tilbage, hvis tarvelige Bod læner sig til den pragtfulde Fontæne, hvoraf han fylder Vandet i Glassene og blander den læskende Limonade til de sidste, natlige Gjæster. Hist og her høres i det Fjerne Mandolinens eller Guitarrens Lyd, der fremlokker et eller andet smukt Hoved bag Gardinet; endelig er Alt stille, kun Fontænerens Rislen høres i den klare, stille Maaneskinsnat.

Jeg havde nu alt tilbragt 4 Uger i Rom. Hver Dag oplevede jeg noget Nyt; men med hver Dag tiltog ogsaa den næsten utaalelige Sommervarme.

Den halve Dag holdtes Siesta; Sténgulvene og de tætte Julusier bidroge saa vidt som muligt til at udelukke den brændende Middagssols Hede; det er kun „i cani“ og „gli signori Tedeschi“ (Hundene og Tyskerne), som gispende løbe og puste paa den gjennemglødede Sténbro. Romernes Hovedfor-
nøjelse om Sommeren er i brogede Vognrækker, medens Musikkorpset spiller, pjaskende at kjøre omkring paa Piazza Navona, den største Torveplads i Rom, som paa denne Tid er sat under Vand. Denne Kjørsel finder Sted hver Søndag i August Maaned, da Varmen har naaet sit Højdepunkt. Mordene i Rom, som undskyldes i denne Maaned, og hvis Tal efter Sigende forøges ved Sommerens Fremskridt, blive nu hyppigere, og jeg skyndte mig da at rejse til Bjergene.

Albano, Arriccia, Frascati og Tivoli — hvilke yndige Minder fremkalde disse smukke Navne ikke hos Enhver, som har indaandet deres friske Bjergluft! Dér svales man i de mørke, skyggefulde Egegallerier; dér glædes man ved Synet af Nemi- og Albanersøen, som gjemmes i de udbrændte Krateres Gab ligesom to store, straalende, mørkeblaa Safirøjne, der afspejle de lysegraa Klostre og Slotte paa de høje Skrænter. Men ogsaa langt ud over Campagnen og Rom, som næsten skjules af

de usnde, hede Dunster, svæver Blikket, indtil det finder Hvile ved Havets Blaa, der ligesom et Belte skiller Landet fra Skyerne. Ogsaa jeg strejfede omkring i disse yndige Bjergegne paa et muntert Æsel; en ældre Ven af mig, Landskabsmaler Schirner, fulgte med tilhest gennem Bjergene. Villa d'Este i Tivoli er dog den imponanteste af alle Villaer, jeg hidindtil har sét. Den gjorde paa mig Indtrykket af en Apotheose paa Død i Naturen. Den duftende Viol, den zirlige Asclepia, Capelli di Venere og andre italienske Skov- og Slyngplanter væltede ud i Tusindtal i Stedet for Vandet, som allerede for et Aarhundrede siden havde hørt op at flyde igjennem de kunstigt dannede Løve- og Dragehoveder. De dybe, klare, af intet Vindpust bevægede Vandbeholdninger laa skjulte af Laurbærlunde og Pinietræer og fyldte Luften med deres usunde, kvalme Dunster. Her i den fugtige, usunde Jordbund vrimlede det af Slinger og al Slags Kryb. Marmorstatuerne laa nedstyrtede fra deres Piedestaler, begravede i frodigt blomstrende Rosers Favn. Hvem plejer Granatæblet og Orangen, der tilligemed Blomsterne bedække de frodige Grene og tyng og bøje Træerne dybt til Jorden? Ingen Menne-skehaand opbinder Vinranken, der snoer sig vildt imellem Figentræerne og tusindfoldigt vidner om

Skaberens Magt og Kjærlighed. Forladt af Menneskene, øde, kun beboet af Ugler, Flaggermus og den gamle Cicerone, knejser det stolte Slot paa den mægtige Terrasse, knejse de ældgamle, mørke Cypresser; ligesaa taust som i et Gravmæle hævede sig over den eviggrønne, midt under Forstyrrelsen endnu saa henrivende og skønne Villa d'Este. Der, under de mørke Cypresser, holdt jeg mit italienske Maaltid, der bestod af saftige Figener og Skinke, serveret efter italiensk Skik paa Figenblade, og dertil den aromatiske Vin fra Civita Lavinia. Det synes nok at være en underlig Sammenstilling — Figener og røget Skinke —, men dog ikke underligere, synes jeg, end den danske søde Suppe med Anchiovis; dertil mangler baade Vinen fra Civita Lavinia, den italienske Himmel og de mørke Cypresser — hvilket jo kun kan nydes paa Stedet selv. At beskrive Tivolis Cascader, kan jeg ikke indlade mig paa; jeg svimlede og jublede og gruede tillige ved at sé Vandet styrte ned i Afgrunden. — Men Kirkefesten, som holdes i Tivoli, vil jeg dog forsøge paa at skizzere. Ud af alle Vinduer hang brogede Tæpper som i Karnevalstiden, og yppige Kvinder i deres dejlige Festdragter, med Sølvpilen i Haaret, med Vifte, Rosenkrans og Bønnebog i Haanden, saaes i alle Vin-

duer, i Døren og paa Balkonen. Gaden, hvorigjennem Processionen skulde drage, var bedækket med et broget Tæppe af Blomster og Blade, der laa en mosaique i forskellige Figurer. Nu høres Klokkernes Ringen, Fanerne vaje, Sangene lyde, Præsterne under Baldakinen svinge Røgelsekarret og velsigne Mængden, Toget har naaet den festligt smykkede Kirke, og i et Nu er Blomstertæppet ødelagt.

Jeg kunde blive ved at fortælle om alle de dejlige Steder, om hvert især, om Pigerne, som hver Aften ved Ave Maria holde Andagt foran Madonnabilledet og bringe den hellige Moder et Blomsteroffer, en Voxhaand, et Voxhjerter og Deslige, alt som Haanden eller Hjertet er lidende; Pifferarernes Sækkepibemelodier, som efter Sagnet engang lode for Kristusbarnet, saa fromme og enfoldige, tone endnu i mine Øren; Carretiérerne, som i lange Rækker bringe deres Vin tiltorvs, drage i min Erindring forbi paa Via Appia, disse kraftige, vilde, sydlandske Skikkelser, som dog ikke mangle Elegance, med den røde Nellike bag Øret, det brogede Silketørklæde om Livet og Kniven i Beltet, Kniven, som et Blik, et Ord, bringer ud af Skeden. Jeg hører Tamburinens raslende, livlige Takt; Saltarelloen danses i Osterierne og paa

Gaden; mangfoldige Billeder dukke op og forsvinde igjen; jeg kan ikke holde dem fast allesammen. Jeg vil dvæle ved Arriccia, hvor jeg opholdt mig længst, og hvor jeg paavirkedes af Indtryk, der dannede et Centrum for min Kunstnervirksomhed i Rom, idet jeg har fastholdt dem paa Lærredet og i Form og Farve har udtalt, Hvad der saa stærkt har bevæget min Fantasi. Det var især disse dejlige Kvinder med deres antikt formede Concaer paa Hovedet, hentende Vand fra Fontænerne, — Caryatiderne lig, mindede de mig om Homers klassiske Fortid — som gave mig Motivet til et stort Billede, der befinder sig i England i Middleton Abbedy, Baron Hambros Majoratsgods. Da Faa i Danmark kjende dette Maleri, saa henviser jeg her i mine Erindringer til Adolf Stahrs Beskrivelse af det; den er uddragen af hans berømte Rejsebeskrivelse: „Ein Jahr in Italien“.

Ved Fontænen samles ved Ave Maria disse smukke Vandbærersker; stolt og majestætisk, som vare de vante til at byde hele Verden Trods, saaledes som deres Fædre gjorde det, skride de frem. Ved Fontænerne blive Byens Dagshistorier fortalte, ofte med Mandolinakkompagnement. Tamme Bøfler, langhornede, hvide Oxer og smaa, lystige Geder flokkes ogsaa ofte om Fontænerne og fuldstændig-

gjøre den rige Gadescene; de sténgraa Huse, der ere dannede af samme Klint, som danner Bjerget, paa hvilket Arriccia ligger, saa at Husene ligesom voxe ud af samme og forene sig med det uregelmæssige Klippeterræn, danner den interessanteste Baggrund til denne sig hver Dag gjentagende Scene, hvorfra jeg hentede Stoffet til mit store Billede. Det var ogsaa her, at en Dél unge Kunstnere bragte mig en dejlig Serenade. Det var en af mine kjæreste, tyske Sange: „Annchen von Tharau, mein Leben, mein Gut!“ og andre Sange, som paa den behageligste Maade vækkede mig af Søvn. Mandolinen og Guitarren akkompagnerede de kraftige, skjønne Stemmer, og Faklerne oplyste det graa Arriccias Mure. Jeg vaagnede og lyttede; men at Serenaden kunde gjælde mig, faldt mig ikke strax ind. Dog, jeg var jo den Yngste i Huset og den Eneste, som forstod Tysk. Langsomt listede jeg mig paa Strømpesokker til Vinduet for halvt skjult at lytte til Sangen, og dér saa' jeg Sangerne, som Alle vare mine gode Bekjendte. Jeg var saa glad, saa taknemmelig for denne Serenade, at jeg i min Hjertensglæde kastede alle de Blomster, jeg havde, paa de syngende Kunstnere. Enhver af dem fæstede en af mine Blomster i Hatten, hvorpaa de svingede med Faklerne og bortfjernede sig; men i over-

givent Lune stak de Ild paa en stor Halmdynge, som Bønderne, der Dagen i Forvejen havde tærsket Korn udenfor Byens Port, havde efterladt dér. Galleriets Egetræer vare nærved at fænge, og de unge Herrer maatte ved Mulkt løskjøre sig fra større Straf.

Jeg nød mit Ophold i Ariccia i fulde Drag. Landlige og kirkelige Fester fulgte paa hverandre; en af de morsomste var en Kunstnerfest, hvorved jeg spillede en Hovedrolle. Jeg hjalp Kunstnerne med at male et Transparent: Nymfen Egeria. Jeg dansede Saltarelloen til Tamburins henrivende Klang omkaps med Italienerinderne. De naturligere Forhold i Italien tillode mig mere selskabelig Frihed, end jeg nogensinde tidligere havde nydt. Umærkeligt begyndte jeg at finde Behag i den Hyldest og Smiger, som blev mig til Dél. Hvor let kunde jeg være gaaet for vidt paa denne saa lokkende, saa fristende Vej; men en indre Stemme lod mig standse, medens det var Tid. En usynlig Haand vaagede over mig og sendte mig en Frelser, en Beskytter. Først og imidlertid nævner ham, vil jeg omtale en anden interessant Personlighed, som jeg blandt andre Notabiliteter lærte at kjende i Rom.

Efterat Regnskyllene i September Maaned havde forfrisket den brændende Luft, — „a piovalo“ (det

er færdigt med at regne), siger Italieneren — kom jeg fra min Villegjetura (mit landlige Ophold) tilbage til Rom og tog alvorligt fat paa Arbejdet. Fontænen i Arriccia, omgivet af de stolte Kvinder med deres Conca'er, var Emnet for mit store Billede, som jeg med glødende Iver havde paabegyndt, Da jeg en Dag i fuldt Arbejde stod paa det øverste Trappetrin af min Malerstige foran Kartonen til dette Billede, træder en Dame ind i Atelieret og introducerer sig som Skribentinde. Hendes sorte sorte, straalende Øjne, hendes blege, men dog kraftige Hudfarve, det sorte Haar, som i yppige Krøller omgav det ikke mere aldeles unge, men yderst tiltrækkende Ansigt, men især det intelligente, skarpe og bevidste Udtryk karakteriserede Amerikanerinden. Et smukt, ironisk Træk om Munden havde noget Stødende for mig; det kunde tydeligt spores, at hun havde gennemgaaet et alvorligt, bevæget Liv. Hun var mig anbefalet fra nogle Venner som en betydelig Skribentinde. Jeg vil betegne hende med Navnet Klara. Efter i nogen Tid at have sét paa mit Arbejde, sagde hun med straalende Øine: „Jeg føler Slægtskab i Aanden med Dem; vore Arbejder vidne om fælleds Stræben.“ Vi bleve virkelig ogsaa nærmere bekendte. Klara satte mig efterhaanden ind i flere af sine Værker, som karakteriseredes ved en

næsten mandig Skarpsindighed, ved Kraft og Rigdom i Tanke og Udtryk og ved Livlighed i Foredraget, som gav disse Værker en yderst betydelig Rang i Litteraturen. Det var sociale og demokratiske Tendenser, som hun med største Held og med almindelig Anerkjendelse havde behandlet; men Det, som var mig mest paafaldende, var det pantheistiske System, som sporedes i alle hendes Arbejder, og Forstandens kloge Reflexion fremhævedes paa Kvindelighedens Bekostning. Hun havde i Virkeligheden, idet hun havde fulgt en falsk Bestræbelse, bragt sit Hjertes Fred og Lykke som Ofre for en exentrisk Idé. Hendes Moder var tidligt død, og ingen Kvinde havde ledet den unge Piges Opdragelse; saaledes manglede hun to stærke Støtter, og de heldige Resultater, hun som Skribentinde opnaaede, lode hende snart glemme, at hun havde Gud at takke for de rige Gaver, som vare hende betroede; hun glemte, at det usle Mos, at det spinkle Halmstraa er ligesaa dejligt, naar man kun vil betragte dets Skjønhed, som den stolte Palme og den pragtfulde Rose, der ere Tegn paa Guds Kjærlighed og skulle tjene og vidne om den Evige. Og Klara forgudede Guden i sig selv og tabte derved Aabenbaringens Velsignelse, som jo er den eneste Ledestjerne, der fører paa Livets de mest forskjellige Veje til ét og samme,

store Maal. Da Klara interesserede mig mere og mere, maatte jeg meddele hende, at jeg ikke kunde samtykke i den Mening, som karakteriserede hendes talentfulde Arbejder; men hun svarede roligt: „Jeg „maa tilstaa Dem, at jeg er stolt over med min „Overbevisning at tilhøre den ny Tid med dens „store Fremskridt. Den taagede Tid, da Men- „nesket kunde tro paa Kristi Aabenbarelse, er „forbi, den passer ikke til Nutidens Stræben „efter Klarhed. Hvortil have vi Forstanden og „Tænkeevnen, naar vi ikke ville løse Bindet for vore „Øjne? Jeg tilstaar, at det er bekvemmere at tro „blindt, end ved egen Kraft at søge den ubekjendte „Gud, indtil han aabenbarer sig i vort eget Indre; „men jeg er vis paa, at De ikke heller kan blive „staaende paa dette Standpuukt om Gudserkjen- „delsen, som De nu indtager; hav Mod og frigjør „Dem fra den barnagtige Troes Lænker, som holde „Deres Aand fangen, saa at den ikke kan følge mig „paa min høje Flugt!“

Heri tog Klara fejl. Jeg sluttede mig temmelig nær til hende; hun øvede endog et Slags Herredømme over mig. Den aandrige, livlige Maade, hvorpaa hun opfattede det italienske Folkeliv og de forskjellige Mennesker, vi lærte at kjende, var et stærkt Baand imellem os; men min Tro var og

blev, som Klara i sit sprudlende Overmod udtrykte sig, „den kinesiske Mur imellem os“. Hos denne rigtbegavede Kvinde savnede jeg især Kvindelighed, denne Egenskab, som fremfor nogen anden er vor bedste Gave. Det er den Nimbus, som spreder den yndigste Glans over Kvinden, og Ingen af os, hverken den glimrende Skribentinde eller Kunstnerinden, ikke engang Danserinden, behøver at opgive den af Gud velsignede Skat, som er givet os til Eje. Den er som Blomsten i Naturen, der er Skjønhedens Højdepunkt; de tarveligste Omgivelser faa derved Betydning og en Ynde, som ikke kan gjengives med Ord. Den gamle Kone bliver yndefuld, naar hun omgives af den Nimbus, hvori Kvindens Magt og Værn bestaaer.

Hvor forskellige vi end vare, Klara og jeg, besøgte vi dog altid i Fælledsskab de store, romerske Salon-Selskaber, som forenede Aandens Notabiliteter af alle Retninger. Dér sad Klara, omgiven af en Kreds af Beundrere. Hun fortalte og talte i alle Sprog, og hun forstod at smykke sin Tale med brillante Indfald og sprudlende Vid; hendes Ord perlede som Champagneskum; Alles Øjne straaede, naar hun aabnede Læberne. „Charmant! Delicieux! Brava! Bravissima!“ lød det i den store Sal; ja, Klaras italienske Tilbedere kunde i deres Begejstring ikke

undlade at tilklappe hende stormende Bifald. Imidlertid sad jeg som oftest i et af de smaa Sidekabinetter, mageligt hvilende i Lænestolen foran den lystigt blussende Kaminild. Ved Siden af mig sad sædvanligvis en ung Mand, hvis mørkeblaa, udtryksfulde Øjne gave de blege, men kraftige Ansigtstræk en egen Betydning og betegnede Nordlændingen. Et fint, satirisk Træk omkring Munden, som kunde skimtes endog gennem det lyse, lette Skægs Bevægelser, forhøjede Betydningen af de ejegode Øjnes Udtryk. Det var, som om en fælleds Sympathi lod os vælge denne gemytlige Plads ved Kaminen; dér havde vi det meget godt, spiste Is og Dolces efter italiensk Brug og morede os, naar Bifaldsraabene fra Salonen ved Siden af os bleve altfor støjende. Men ofte talte Ingen af os, og det var netop Det, som jeg mest holdt af. Da syntes jeg, at ingen Lyd forstyrrede den hellige Stilhed, og Hjertet var saa fuldt af Glæde, ligesom en Blomsterknop er fuld af svulmende Blade, der længes efter at udfolde sig i Solens velsignede Lys.

Men jeg forlader Selskabet, ja endog Kaminen, og tyer til mit Atelier paa Monte Pinzio, ligeoverfor Villa Malta. Dér, hvor Thorvaldsen havde boet, dér havde ogsaa jeg fundet Ly, og det hos den samme Familie, som husede ham, og mange inter-

essante Bemærkninger hørte jeg dér om den store, danske Billedhugger. Det var en anden, stor, dansk Billedhugger, som jeg i mit Atelier lærte at kjende. Dengang anede jeg ikke, at jeg var udkaaret til at blive hans Hustru; det var min Kunstnervirk-somhed, som havde ført ham til mig, og hans Ry gjorde, at jeg, længe førend han besøgte mig, kjendte hans Navn. Næppe havde han sét mine Arbejder, før vi kom i en Kunstdisput angaaende Skizzen til mit store Billede, hvilken han var lige-saa utilfreds med, som han var fornøjet med Kar-tonen. Aldrig før havde nogen Kunstner sagt mig sin Mening klart, men tillige saa skarpt. Jeg op-ponerede dog temmelig ivrigt, men kun fordi jeg ikke var vant til at modtage Kritik saadan uden alt Omsvøb; dengang vidste jeg endnu ikke, at Sligt var dansk.

Men næppe havde han forladt mit Atelier, førend jeg fortrød at have opponeret, fordi jeg ingen Ret havde dertil; og to Dage efter besøgte jeg ham i hans Atelier for at sige ham, at jeg efter hans Raad allerede havde rettet paa Skizzen. Aldrig før havde jeg kjendt denne Sky for at besøge en Kunst-ners Atelier. Aldrig glemmer jeg det Indtryk, som den blege, unge Kunstners Arbejder gjorde paa mig. Dog maa jeg tilstaa, at, da han første Gang besøgte

mig i mit Atelier tilligemed flere andre, danske Kunstnere, antog jeg hans sortskæggede Ven for at være den berømte Kunstner istedetfor ham, der, næppe helbredt efter en farlig Sygdom, med tæt afklippet Haar, i en skjødesløs, hélt lysegraa Paa-kledning, snarere lignede en forknyt, svagelig Stakkel, end den betydelige Kunstner, hvis Herkules og Hebe af alle Kjendere ansaaes for at være det betydeligste i den nyeste Tid udførte Arbejde. (Sé A. Stahr: „Ein Jahr in Italien“).

Uden at træffe nogensomhelst Aftale med hinanden kom vi dog hver Aften sammen, og det i de mest brillante og brogede Kredse, hvor man kan være saa ganske ubemærket, saa snart man søger heller at spille Tilskuerens ubetydelige Rolle, end at være en af Selskabets brillanteste Efemerer, saaledes som Klara var det.

Jeg behøver vel næppe at sige, at den blege unge Mand ved Kaminen, der med det satiriske Træk om Munden ligesaa strengt havde kritiseret mit Arbejde, som han varmt havde anerkjendt min Stræben, han, der midt i det verdslige Selskab var Bæreren for alvorlige Livsinteresser, blev min dyrebareste Ven for hele Livet. Anden Juledag blev jeg Jerichaus Trolovede. Dagen forud havde jeg givet ham et Hjerte — et Marsipanhjerte rig-

tignok; — men han paastaaer dog, at det var mig, som gjorde det første Skridt. Jeg kan i Sandhed ikke negte, at det kun var for at give ham dette Hjerte, at jeg havde arrangeret en stor Fest, lad mig kun kalde den: en Hjertefest; det var egentlig en Julefest. Halvtresinstyve Gjæster, tyske og danske, vare indbudne dertil. Et stolt Laurbærtræ i Stedet for vort hjemlige Juletræ, behængt med mange Marsipanhjerter til Herrerne og med smaa Kurve til Damerne, stod midt i mit Atelier, som i faa Timer ved nogle „Carrettis“ Laurbærkviste fra Villa Borg-hese og ved de til Festen indbudne Kunstners Hjælp om Morgenen var blevet forvandlet til en Laurbærlund. Jeg kan ikke glemme Jerichau, som ogsaa var blandt de hjælpsomme Aander, men som uden at hjælpe det Mindste, bestandigt gjentog: „Det bliver aldrig til Noget.“ Dog blev min Fest meget smuk, det var min sidste, selvstændige Bedrift; thi ved at give mit Hjerte bort, gav jeg tillige Afkald paa min Villie. Kun éngang faldt det mig meget svært at give efter for min Forlovedes Ønske. Det er nemlig i Tyskland, som og i Polen, Brug, at der Aftenen før Brylluppet bliver holdt en saakaldt „Polterabend“. I alle mine Ungdomsminder, ved min Søsters og min Kusines Bryllup, blev denne Skik overholdt. Bruden skal ligesom bedøves af

Spøg og Glædesdemonstrationer. Bryllupsgaverne blive bragte til denne Aften, og til Slutning dances der og synges; det hører sig endog til at slaa endel Lér-Potter og Pander i Stykker ved denne Højtid (dog skér dette endnu kun hos Almuen), hvoraf Benævnelsen „Polterabend“ kommer. Ved nu at reflektere over denne Skik finder jeg den urigtig, for at bruge et moderat Udtryk; thi Hvad er vel naturligere, end at Bruden i Stilhed og Alvor henlever den sidste Dag i sit Hjem? Dette var min Mands Anskuelse; men jeg tænkte ganske anderledes i hin Tid.

Alle tyske Kunstnere, som jeg nøje kjendte, samt deres Koner og Søstre, havde besluttet at arrangere en Fest til min Ære Aftenen før Brylluppet, en „Polterabend“, og det maa bemærkes, at en saadan Fest selvfølgelig maatte have saa meget større Betydning for mig i Rom, hvor jeg intet Hjem og ingen Familie havde og ikke heller havde Nogen at tage Afsked med, saa at de vemodige Tanker maatte træde i Baggrunden. Dertil kom, at det var Karnevalstid. Efter mange Overtalelser formaaede jeg min Brudgom til at déltage i Festen; vi skulde møde en costume; to meget smukke, italienske Kostumer vare allerede hentede til os — vi ventedes bestemt. Jeg vidste, at der var skrevet

smukke Sange og Digte til denne Lejlighed. Middagen kom, og med den andre Tanker. Jeg maatte opgive min Polterabend. Det holdt haardt; jeg græd, jeg bad, jeg blev vred; — men Ingenting hjalp; vi kom ikke til Festen. Til langt ud over Midnat hjalp jeg med at pryde vort Hjem til vor Bryllupsfest. Gardiner og Billeder bleve hængte op, og Frokostbordet blev anrettet. Den kjærlige Moders omhyggelige Hjælp savnede jeg denne Aften mere end nogensinde. Kun min Mands og mine nærmeste Venner vare indbudne til vort Bryllup; der var en sand Fraterniseren af Tyske og Danske, og Klara hørte ogsaa til vore Gjæster. Jo inderligere mit Forhold blev til min Mand, desto sjeldnere saa' jeg Klara. Vore Veje skiltes ad; hun gav efter for en Kjærlighed, der forstyrrede en anden Kvindes Livslykke og skilte Moderen fra Børnene. I Stedet for i Ydmyghed at bede Gud om Kraft i Fristelsens Stund, dyrkede hun den ulovlige Kjærlighed; thi hun havde ingen Støtte i Bønnen, i Troen. O, Klara, Klara! Jeg kunde græde over Dig, fordi Du tabte den Vej, som fører til Ham, der alene giver Kraft i Livets tungeste Kampe. Hvor megen Smerte og Anger kunde Du have sparet Dig og Andre! Det er Dig, jeg bebrejder fremfor Manden, at have givet efter for den for-

bryderiske Kjærlighed; thi det er jo Kvindens Kald at opretholde Moraliteten, at opretholde Manden i Fristelsens Time. Derfor har Gud givet os den indre Stemme, som aldrig glemmer at formane i rette Tid; men ligesom Blomsten kun kan trives, naar Ukrudet kvæles i Tide, saaledes skal den hemmelige Stemme i Kvindens Hjerte have en ubestridt Plads.

Jeg har endnu at fortælle, at vi forlode Rom som Nygifte midt i Karnevalets Vrimmel. Alle, som om Formiddagen bivaanede vor Vielse, der fandt Sted paa Kapitoliet, mødte vi ved at rejse ud af Roms Porte i de festligt smykkede Gader. Det var næppe muligt at bryde de brogede Vognerækker, og medens min Mand blev ganske utaalmodig over at blive opholdt saa længe midt i denne overgivne, lystige Karnevalsvrimmel, opsankede jeg sjæleglad alle de nydelige Blomster og Confetti, som Venner og Bekjendte kastede i Vognen. Endelig laa den dejlige Kampagne for os, og Solen sendte os sin sidste, glødende Afskedshilsen. Ligesaa lidt som Barnet i Vuggen kan fortælle om Moderøjets Æmhed, om de kjærlige Sange, der dulmede dets Smerte, ligesaa lidt kan den Glæde nævnes, som opfyldte min Sjæl, og som var min Lykkes Vugge. Jeg réd igjen de samme Ture som et Aar

i Forvejen; men Naturen syntes mig nu at være dobbelt dejlig ved den forhøjede Glans, som Lykken og den unge Vaar spredte derover, og jeg fortalte min Mand, hvorledes jeg Aaret forud, maaské mig selv næppe bevidst, var paa Veje til at gaa i Klaras Fodspor, men at Gud hjalp mig ved at lade mig lære ham at kjende.

I Villa Doria blomstrede de duftende Aemoner; vi løb fra Blomst til Blomst, vi vare glade som Børn. Jeg var tilmode, som om jeg var bleven Barn paany. Endelig havde jeg fanget den kjære Sommerfugl, som egentlig var en fortryllet Prins, der lokkede mig, fra jeg var ganske lille, bestandigt fra Blomst til Blomst, opfyldende mit Bryst med uforklarlig Længsel. Ja, til alle Tider. endog i den Tid, da jeg levede det rigeste Kunstnerliv, havde jeg følt et dybt Savn i mit Bryst, min Kunst havde kun den halve Betydning, før jeg blev gift; thi det er jo Kjærlighed, som først fuldstændiggjør Kvindens Væsen, det var Kjærlighed, som lærte mig at stræbe efter at opfylde mit Kald, hvor det blev svært, at bøje mig og taknemmeligt at modtage, i Stedet for alene at stole paa egen Kræfter.

